

[← უკან](#)

[«წინა შემდეგ»](#)

საკასაციო საჩივარი

საქმის ნომერი	ბს-919(23-20)	კატეგორია	ადმინისტრაციული ორგანოს ვალდებულება ზიანის ანაზღაურების თაობაზე
თარიღი	16/09/2021	სახეობა	
შედეგი	გაუქმდა და მიღებულია ახალი გადაწყვეტილება	დავის საგანი	ზიანის ანაზღაურება

გადაწყვეტილება/განჩინება

საქმე #ბს-919(23-20) 16 სექტემბერი, 2021 წელი
ქ. თბილისი

**ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატამ
შემდეგი შემადგენლობით:**

**მაია ვაჩაძე (თავმჯდომარე, მომხსენებელი),
მოსამართლეები: გოჩა აბუსერიძე, ბიძინა სტურუა**

საქმის განხილვის ფორმა – ზეპირი მოსმენის გარეშე

კასატორები – ლ. მ-ე, ც. ბ-ი (მოსარჩელები); საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრო (მოპასუხე)

გასაჩივრებული გადაწყვეტილება – თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2019 წლის 11 დეკემბრის გადაწყვეტილება

დავის საგანი – ზიანის ანაზღაურება

ა დ წ ე რ ი ლ ო ბ ი თ ი ნ ა წ ი ლ ი :

2018 წლის 19 ნოემბერს ლ. მ-ემ სასარჩელო განცხადებით მიმართა თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიას მოპასუხის - საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიმართ.

2019 წლის 28 თებერვალს ლ. მ-ემ და ც. ბ-მა დაზუსტებული სასარჩელო განცხადებით მიმართეს თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიას მოპასუხის - საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიმართ.

მოსარჩელეთა განმარტებით, მათი შვილი - ლ. მ-ე მუშაობდა ქალაქ თბილისისს ...-...-ის შინაგან საქმეთა სამმართველოს მე-... განყოფილებაში ...-ის-ის თანამდებობაზე.

2008 წლის 3 აპრილს ხელმძღვანელობის მიერ სამსახურებრივი მივლინებით იგი, გამომძიებელი ა. გ-ი და დეტექტივი ლ. მ-ი დამნაშავის დასაკავებლად გაგზავნილ იქნენ ქალაქ ქუთაისში. მათ დამნაშავის დაკავება ვერ შეძლეს და ამავე წლის 5 აპრილს ლ. მ-ის მითითებით წამოვიდნენ ქალაქ თბილისში, ლ. მ-ის „...-ის“ მარკის ავტომანქანით (სახ. ნომრით ...). ავტომანქანას მართავდა ნასვამ მდგომარეობაში მყოფი ლ. მ-ი.

მოსარჩელეთა განმარტებით, 19:30 სთ-ზე, ქალაქ თბილისში, დავით ...ის ...ზე სასტუმრო „...ის“ წინ ლ. მ-მა მოახდინა ავტოსაგზაო შემთხვევა, რის შედეგადაც გარდაიცვალა მათი შვილი - ლ. მ-ე. საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 276-ე მუხლის მე-6 ნაწილის საფუძველზე, ლ. მ-ი მიცემულ იქნა სისხლის სამართლის პასუხისგებაში. 2018 წლის 18 ნოემბერს სასამართლო სხდომაზე ლ. მ-მა აღიარა ჩადენილი დანაშაული, განმარტა, რომ ავტოსაგზაო შემთხვევა სწორედ მისი ბრალით მოხდა, რაშიც იგი სრულად დამნაშავედ ცნობდა თავს და საბოლოოდ, მან პატიება ითხოვა.

მოსარჩელეთა მითითებით, საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს 2008 წლის 29 სექტემბრის დადგენილებაში აღინიშნა, რომ ლ. მ-ე დაიღუპა სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულების დროს, იგი იყო თავისი ოჯახის მარჩენალი, მას დარჩა მოხუცი მშობლები, მეუღლე და 2008 წლის 19 მარტს დაბადებული ჩვილი ბავშვი - მ. მ-ე. ლ. მ-ე ვალდებული იყო თავისი ცოლ-შვილისათვის ეყიდა საცხოვრებელი ბინა, ერჩინა ისინი თავის მშობლებთან ერთად, რაც მან ვერ შეძლო, რადგანაც იგი სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულების დროს შინაგან საქმეთა სამინისტროს თანამშრომლის - ლ. მ-ის ბრალეული ქმედებით დაიღუპა.

მოსარჩელები მიუთითებენ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 997-ე მუხლზე და აღნიშნავენ, რომ ამ შემთხვევაში, სახელმწიფო ვალდებულია აანაზღაუროს ზიანი, რომელიც მიაღდა მესამე პირს მისი მუშაკის მართლსაწინააღმდეგო მოქმედებით თავისი შრომითი/სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულების დროს. პასუხისმგებლობა დგება მაშინ, როდესაც შედეგი სახელმწიფოს მუშაკის ბრალით არის გამოწვეული.

მოსარჩელეთა განმარტებით, თბილისის საქალაქო სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 18 სექტემბრის განჩინებით დადგენილია, რომ ლ. მ-ე დაიღუპა სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულების დროს საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს თანამშრომლის - ლ. მ-ის ბრალეული ქმედების შედეგად. შესაბამისად, მოსარჩელები მიიჩნევენ, რომ საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრომ უნდა აანაზღაუროს ზიანი.

ამდენად, მოსარჩელებმა საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროსათვის ლ. მ-ისა და ც. ბ-ის სასარგებლოდ ოროთახიანი ბინის საყიდლად - საბაზრო ღირებულებით - 150 000 (ას ორმოცდაათი ათასი) ლარის ანაზღაურების, ლ. მ-ის დაღუპვის დღიდან - ... წლის ...აპრილიდან სიცოცხლის მანძილზე სარჩოს სახით 200 ლარის ანაზღაურებისა და მორალური ზიანისათვის 50 000 (ორმოცდაათი ათასი) ლარის ანაზღაურების დაკისრება მოითხოვეს.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 28 ივნისის გადაწყვეტილებით ლ. მ-ისა და ც. ბ-ის სარჩელი არ დაკმაყოფილდა.

სასამართლომ დადგინდა ფაქტობრივ გარემოებად მიიჩნია, რომ საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს ადმინისტრაციის უფროსის 2009 წლის 20 ოქტომბრის #7/2/7-4171 წერილის თანახმად, ლ. მ-ე 2008 წლის 3 აპრილის #5763/შ მივლინების ბრძანების საფუძველზე, ოთხი დღით მივლინებული იყო ქალაქ ქუთაისში და მასზე გაიცა სადღეღამისო ნორმა 4 დღეზე - 60 ლარი.

ლ. მ-ე გარდაიცვალა ... წლის ... აპრილს.

შინაგან საქმეთა სამინისტროს გენერალური ინსპექციის 2008 წლის 29 სექტემბრის დასკვნის თანახმად, ლ. მ-ეს 2008 წლიდან დაკავებული ჰქონდა შინაგან საქმეთა სამინისტროს ქალაქ თბილისის მთავარი სამმართველოს ...-...-ის სამმართველოს პოლიციის მე-... განყოფილების დეტექტივისის თანამდებობა. 2008 წლის 7 აპრილიდან, იგი ამორიცხეს შინაგან საქმეთა ორგანოების პირადი შემადგენლობის სიებიდან გარდაცვალების გამო

დასკვნის მიხედვით, 2008 წლის 5 აპრილს, შინაგან საქმეთა სამინისტროს საპატრულო პოლიციის დეპარტამენტის ქალაქ თბილისისა და მცხეთა-მთიანეთის მთავარ სამმართველოში, ქალაქ თბილისში, დ. ...ის ...ზე სასტუმრო „...სთან“ მომხდარი ავტოსაგზაო შემთხვევის შედეგად შინაგან საქმეთა სამინისტროს თანამშრომლების - ა.გ-ის ჯანმრთელობის დაზიანებისა და ლ. მ-ის გარდაცვალების ფაქტზე, დაიწყო წინასწარი გამოძიება სისხლის სამართლის საქმეზე, საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 276-ე მუხლის მე-2 და მე-6 ნაწილებით გათვალისწინებული დანაშაულის ნიშნებით. 2008 წლის 7 აპრილს აღნიშნული სისხლის სამართლის საქმე შემდგომი გამოძიების ჩასატარებლად გადაიგზავნა ქალაქ თბილისის პროკურატურის საგამოძიებო ნაწილში. საქმეზე ჩატარებული წინასწარი გამოძიებით დადგინდა, რომ 2008 წლის 5 აპრილს ქალაქ თბილისის მთავარი სამმართველოს ...-...-ის პოლიციის მე-... განყოფილების ...-... - ლ. მ-ი ნასვამ მდგომარეობაში მისი მართვის ქვეშ მყოფი „...-ის“ მარკის ავტომანქანით (სახ. ნომრით ...), თანამშრომლებთან - ლ. მ-ესთან და ა.გ-იანთან ერთად მოძრაობდა ქალაქ მცხეთიდან ქალაქ თბილისის მიმართულებით. დაახლოებით 19:30 საათზე, ...ის ...ზე, სასტუმრო „...ს“ მიმდებარე ტერიტორიაზე ლ. მ-მა შენიშნა ავტომობილის სავალ გზაზე გადმომავალი ბავშვი. ქვეითად მოსიარულესთან შეჯახების თავიდან ასაცილებლად, მან საჭე მკვეთრად მომართა მარჯვნივ, აიცილა ამ უკანასკნელზე შეჯახება, მაგრამ ვეღარ მოახერხა ავტომობილის დამორჩილება, გადავიდა სავალი გზიდან, დაეჯახა ბორდიურს და შემდეგ ელ. განათების ბოძს. მომხდარი ავტოსაგზაო შემთხვევის შედეგად, სხეულის სხვადასხვა დაზიანება მიიღეს ავტომანქანის მგზავრებმა - ა.გ-იანმა და ლ. მ-ემ. მიუხედავად დროულად აღმოჩენილი სამედიცინო დახმარებისა, ლ. მ-ე ... წლის ... აპრილს ქალაქ თბილისის #5 საავადმყოფოში გარდაიცვალა.

დასკვნის მიხედვით, სისხლის სამართლის საქმეზე ჩატარებული კომპლექსური ავტოტექნიკური და ტრასოლოგიური ექსპერტიზის ... წლის ...მანისის დასკვნის შესაბამისად, „დადგენილ ვითარებაში მძღოლ ლ. მ-ს ტექნიკური თვალსაზრისით ავტოსაგზაო შემთხვევის თავიდან აცილება არ შეეძლო და მის მოქმედებაში საგზაო მოძრაობის უსაფრთხოების შესახებ

საქართველოს კანონის მოთხოვნათა უგულვებელყოფა არ აღინიშნება“. შინაგან საქმეთა სამინისტროს გენერალურ ინსპექციაში, ქალაქ თბილისის ...-...-ის სამმართველოს პოლიციის მე-... განყოფილებიდან შემოსული წერილით ირკვევა, რომ ...-...-ის პოლიციის მე-... განყოფილების წარმოებაში არსებულ სისხლის სამართლის საქმეზე 2008 წლის 3 აპრილიდან 6 აპრილის ჩათვლით ...-... - ლ. მ-ი და მისი თანაშემწეები - ა.გ-იანი და ლ. მ-ე სამსახურებრივი მივლინებით იმყოფებოდნენ ქალაქ ქუთაისში, რათა ეჭვმიტანილ ი.ხ-ის ოჯახის წევრებთან ჩაეტარებინათ საგამომიებო მოქმედებები. აღნიშნული წერილით, ასევე, ირკვევა, რომ ლ. მ-ი, ა.გ-იანი და ლ. მ-ე მიმდინარე წლის 5 აპრილს ქალაქ ქუთაისიდან ბრუნდებოდნენ ქალაქ თბილისში.

დასკვნაში ასევე აღინიშნა, რომ ლ. მ-ე დაიღუპა სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულების დროს. პოლიციის ლ. მ-ის ოჯახზე უნდა გავრცელებულიყო „პოლიციის შესახებ“ საქართველოს კანონის 31-ე მუხლის მე-10 პუნქტით და „საქართველო შინაგან საქმეთა სამინისტროს მოსამსახურეთა და სამოქალაქო პირთა, სოციალური დაცვისა და მატერიალური უზრუნველყოფის შესახებ“ საქართველოს პრეზიდენტის ბრძანებულებით გათვალისწინებული მოთხოვნები.

სასამართლომ, ასევე, დადგინდეს ფაქტობრივ გარემოებად მიიჩნია, რომ საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის ... წლის ...ოქტომბრის #81893/შ ბრძანებით შინაგან საქმეთა ქალაქ თბილისის მთავარი სამმართველოს ...-...-ის სამმართველოს პოლიციის მე-... განყოფილების დეტექტივისის, პოლიციისის - ლ. მ-ის დაღუპვა ჩაითვალა სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულების დროს მომხდარ გარემოებად და მის ოჯახზე გავრცელდა „პოლიციის შესახებ“ საქართველოს კანონის 31-ე მუხლის მე-10 პუნქტითა და „საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს მოსამსახურეთა და სამოქალაქო პირთა სოციალური დაცვისა და მატერიალური უზრუნველყოფის შესახებ“ საქართველოს პრეზიდენტის 2005 წლის 23 დეკემბრის #1082 ბრძანებულების 21-ე პუნქტით გათვალისწინებული მოთხოვნები.

აღნიშნული ბრძანების აღსრულების მიზნით 2008 წლის ბიუჯეტით გათვალისწინებული ასიგნებიდან ლ. მ-ის მეუღლეზე - ი. ლ-ზე 2008 წლის 4 ნოემბრის #1000 საგადახდო დავალებით გაიცა 15 500 ლარი ერთჯერადად.

საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის 2008 წლის 4 ივნისის #MIA01801316537 ბრძანებით მატერიალური დახმარება მიეცა 500 ლარის ოდენობით ლ. მ-ის ოჯახის (ერთ-ერთ) წევრს (მემკვიდრეს) ან მის კმაყოფაზე მყოფ (ერთ-ერთ) პირს.

საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის 2008 წლის 23 დეკემბრის #112763/შ ბრძანებით მატერიალური დახმარება მიეცა 1000 ლარის ოდენობით ლ. მ-ის ოჯახის (ერთ-ერთ) წევრს (მემკვიდრეს) ან მის კმაყოფაზე მყოფ (ერთ-ერთ) პირს.

საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის 2010 წლის 10 დეკემბრის #839176 ბრძანებით მატერიალური დახმარება მიეცა 1000 ლარის ოდენობით ლ. მ-ის ოჯახის (ერთ-ერთ) წევრს (მემკვიდრეს) ან მის კმაყოფაზე მყოფ (ერთ-ერთ) პირს.

საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის 2011 წლის 23 დეკემბრის #1609536 ბრძანებით მატერიალური დახმარება მიეცა 1000 ლარის ოდენობით ლ. მ-ის ოჯახის (ერთ-ერთ) წევრს (მემკვიდრეს) ან მის კმაყოფაზე მყოფ (ერთ-ერთ) პირს.

საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის 2012 წლის 24 დეკემბრის #1754433 ბრძანებით მატერიალური დახმარება მიეცა 1200 ლარის ოდენობით ლ. მ-ის ოჯახის (ერთ-ერთ) წევრს (მემკვიდრეს) ან მის კმაყოფაზე მყოფ (ერთ-ერთ) პირს.

საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის 2013 წლის 25 დეკემბრის #2625852 ბრძანებით მატერიალური დახმარება მიეცა 1200 ლარის ოდენობით ლ. მ-ის ოჯახის (ერთ-ერთ) წევრს (მემკვიდრეს) ან მის კმაყოფაზე მყოფ (ერთ-ერთ) პირს.

საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის 2014 წლის 22 სექტემბრის #1870738 ბრძანებით ერთჯერადი ფულადი დახმარება მიეცა 1250 ლარის ოდენობით ლ. მ-ის ოჯახის (ერთ-ერთ) წევრს (მემკვიდრეს) ან მის კმაყოფაზე მყოფ (ერთ-ერთ) პირს.

საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის 2014 წლის 24 დეკემბრის #2630835 ბრძანებით ერთჯერადი ფულადი დახმარება მიეცა 1200 ლარის ოდენობით ლ. მ-ის ოჯახის (ერთ-ერთ) წევრს (მემკვიდრეს) ან მის კმაყოფაზე მყოფ (ერთ-ერთ) პირს.

საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის 2015 წლის 23 დეკემბრის #2870442 ბრძანებით ერთჯერადი ფულადი დახმარება მიეცა 1200 ლარის ოდენობით ლ. მ-ის ოჯახის (ერთ-ერთ) წევრს (მემკვიდრეს) ან მის კმაყოფაზე მყოფ (ერთ-ერთ) პირს.

საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის 2015 წლის 31 დეკემბრის #1005 ბრძანებით ლ. მ-ის ოჯახის (ერთ-ერთ) წევრს (მემკვიდრეს) ან მის კმაყოფაზე მყოფ (ერთ-ერთ) პირს გადაეცა ლეპტოპი (ღირებულებით 740 ლარი) და 100-ლარიანი სასაჩუქრე ბარათი.

საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის 2016 წლის 21 მარტს #705440 ბრძანებით ერთჯერადი ფულადი დახმარება მიეცა 1250 ლარის ოდენობით ლ. მ-ის ოჯახის (ერთ-ერთ) წევრს (მემკვიდრეს) ან მის კმაყოფაზე მყოფ (ერთ-ერთ) პირს.

საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის 2017 წლის 27 დეკემბრის #3221450 ბრძანებით მატერიალური დახმარება მიეცა 1200 ლარის ოდენობით ლ. მ-ის ოჯახის (ერთ-ერთ) წევრს (მემკვიდრეს) ან მის კმაყოფაზე მყოფ (ერთ-ერთ) პირს.

საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის 2017 წლის 28 დეკემბრის #3135984 ბრძანებით მატერიალური დახმარება მიეცა 700 ლარის ოდენობით ლ. მ-ის ოჯახის (ერთ-ერთ) წევრს (მემკვიდრეს) ან მის კმაყოფაზე მყოფ (ერთ-ერთ) პირს.

სასამართლომ დადგინდეს ფაქტობრივ გარემოებად მიიჩნია, რომ „სახელმწიფო აკომპენსაციისა და სახელმწიფო აკადემიური სტიპენდიის შესახებ“ საქართველოს კანონით

გათვალისწინებული სახელმწიფო კომპენსაციის დანიშვნის მიზნით, საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს მოსამსახურეთა სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებისას დაღუპვის ან მიღებული ჭრილობების შედეგად გარდაცვალების ფაქტის დადგენა/დადასტურების კომისიის 2015 წლის 8 სექტემბრის #1/41 გადაწყვეტილებით ი. ლ-ს უარი ეთქვა „სახელმწიფო კომპენსაციისა და სახელმწიფო აკადემიური სტიპენდიის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-... მუხლის მე-2 პუნქტის „ო“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებული სახელმწიფო კომპენსაციის დანიშვნის მიზნით, საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს მოსამსახურე ლ. მ-ის სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებისას („პოლიციის შესახებ“ საქართველოს კანონის 50-ე მუხლის 1¹ მუხლი) დაღუპვის ან მიღებული ჭრილობების შედეგად გარდაცვალების ფაქტის დადასტურებაზე/დადგენაზე.

სასამართლომ, ასევე, დადგენილად მიიჩნია, რომ „პირის ბრალდების შესახებ“ 2016 წლის 5 სექტემბრის დადგენილების თანახმად, ლ. მ-ი ცნობილ იქნა ბრალდებულად საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 276-ე მუხლის მე-6 ნაწილით გათვალისწინებულ დანაშაულში. დადგენილების მიხედვით, ლ. მ-მა დაარღვია „საგზაო მოძრაობის უსაფრთხოების შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-20 მუხლის მე-9 პუნქტის „ა“ ქვეპუნქტის აკრძალვა (სატრანსპორტო საშუალების ალკოჰოლურ, სიმთვრალის მდგომარეობაში მართვა) და ამავე კანონის 29-ე მუხლის პირველი პუნქტის მოთხოვნები (სიჩქარის გადაჭარბება). აღნიშნული მოთხოვნების უგულვებელყოფის შედეგად, ლ. მ-ის მართვის ქვეშ მყოფი ავტომანქანა გადავიდა მარჯვნივ, ავარდა ბორდიურზე, შეეჯახა ელექტრო განათების ბოძს, ასევე ე.წ. „გაჩე განათების კარდას“, ქვეითა მიწისქვეშა გადასასვლელის რკინა-ბეტონის კონსტრუქციას, დაუბრკოლებლად გადალახა იგი, ავარდა ჰაერში და საბოლოოდ გაჩერდა ამობრუნებულ მდგომარეობაში. საგზაო-სატრანსპორტო შემთხვევის შედეგად აღნიშნული ავტომანქანის მგზავრი - ლ. მ-ე მიღებული დაზიანების შედეგად გარდაიცვალა.

სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია, რომ 2016 წლის 5 სექტემბრის ბრალდებულის დაკითხვის ოქმის მიხედვით, ლ. მ-მა თავი დამნაშავედ არ ცნო წარდგენილ ბრალდებაში. ამასთან, 2018 წლის 18 სექტემბრის სასამართლო სხდომის ოქმიდან ამონაწერის თანახმად, „ამნისტიის შესახებ“ 2012 წლის 28 დეკემბრის საქართველოს კანონის მე-... მუხლის მე-2 ნაწილის საფუძველზე, ლ. მ-ის მიმართ საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 276-ე მუხლის მე-6 ნაწილით წარდგენილ ბრალდებაში შეწყდა სისხლისსამართლებრივი დევნა.

სასამართლომ, ასევე, დადგენილ ფაქტობრივ გარემოებად მიიჩნია, რომ საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს ქალაქ თბილისის პოლიციის დეპარტამენტის 2016 წლის 15 მარტის #650188 წერილის თანახმად, ლ. მ-ის ხელფასს 2008 წლის აპრილის თვის შესაბამისად კომპონენტების მიხედვით შეადგენდა: თანამდებობრივი სარგო - 1030 ლარი, წოდებრივი სარგო - 30 ლარი, წელთა ნამსახურების დანამატი - 159 ლარი, სულ დარიცხვა - 1219 ლარი, აქედან საშემოსავლო გადასახადი - 304.75 ლარი, ხელზე მისაღები კი - 914.25 ლარი.

სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია, რომ ი. ლ- და ლ. მ-ე იმყოფებოდნენ რეგისტრირებულ ქორწინებაში 2008 წლის 16 იანვრიდან. მ. მ-ე (დაბადებული 2008 წლის 19 მარტს) არის ი. ლ-ისა და ლ. მ-ის შვილი.

სსგს თბილისის სამოქალაქო რეესტრის სამსახურის 2018 წლის 2 ოქტომბრის #0111718030500 წერილის თანახმად, ლ. მ-ის რეგისტრაციის ადგილს წარმოადგენდა ქ. თბილისი, ...ის ..., ... მკ/რ, კორპ. N..., ბინა

ამასთან, სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს 2017 წლის 21 თებერვლის #01/48297 წერილის თანახმად, ლ. მ-ის საკუთრებაში არსებულ საცხოვრისში (მის: ქალაქი თბილისი, ...ის ..., ... მკ/რ, კორპ. N..., ბინა ..., ს.კ. ...), სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს ელექტრონულ მონაცემთა ბაზის მიხედვით, 2017 წლის 21 თებერვლის მდგომარეობით რეგისტრირებულია 4 პირი, მათ შორის, ც. ბ-ი, ლ. მ-ე და მ. მ-ე.

სასამართლომ დადგენილ ფაქტობრივ გარემოებად მიიჩნია, რომ ლ. მ-ე დაიბადა 1947 წლის 25 აპრილს, ც. ბ-ი კი - 1955 წლის 31 იანვარს.

ამასთან, 2019 წლის 19 მარტის ჯანმრთელობის მდგომარეობის შესახებ ცნობის თანახმად, ლ. მ-ის დიაგნოზად განსაზღვრულია გიდ. მოციმციმე არითმია, პერმანენტული არტ. ჰიპერტენზია I, გულის უკმარისობა, პროსტატის ადენომა, შაქრიანი დიაბეტი ტ.2 დეკომპენსირებული.

სასამართლომ მიუთითა, რომ ზიანის ანაზღაურებისთვის უნდა არსებობდეს შესაბამისი წინაპირობები. კერძოდ, პირის მართლსაწინააღმდეგო მოქმედება (უმოქმედობა), დამდგარი ზიანი, მიზეზშედეგობრივი კავშირის არსებობა ქმედებასა და შედეგს შორის და ზიანის მიმყენებლის ბრალეულობა. მოხელის ქმედება, რომელმაც ზიანი გამოიწვია, უნდა გამომდინარეობდეს მოხელის სამსახურებრივი მოვალეობიდან და უნდა იყოს მართლსაწინააღმდეგო და ბრალეული, რაც გამოიხატება პირის შეგნებულ, მიზანმიმართულ უმოქმედობაში ან უხეშ გაუფრთხილებლობაში. ანუ პირი შეგნებულად უნდა უშვებდეს პირისათვის ზიანის მიმყენებელი გარემოების დადგომას და არ ახორციელებდეს მისთვის კანონით დაკისრებულ ვალდებულებებს მის თავიდან ასაცილებლად. ამასთან, ქმედების უკანონობა დადასტურებული უნდა იყოს კანონით დადგენილი წესით, რომელიც პირდაპირ მიზეზობრივ კავშირში იქნება დამდგარ ზიანთან. ზიანის მიმყენებლის მართლსაწინააღმდეგო ქმედებასა და დამდგარ ზიანს შორის მიზეზობრივი კავშირის არსებობა კი, სასამართლოს განმარტებით, წარმოადგენს დელიქტური პასუხისმგებლობის დადგომის სავალდებულო პირობას და გამოიხატება იმაში, რომ პირველი წარმოშობს მეორეს. პასუხისმგებლობა დგება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ზიანი იყო ზიანის მიმდინარეობის მოპოვების (სომოპოვების)

პირდაპირი და გარდაუვალი შედეგი.

სასამართლომ ყურადღება გაამახვილა მოსარჩელის იმ არგუმენტზე, რომ შინაგან საქმეთა სამინისტროს თანამშრომლის მართლსაწინააღმდეგო და ბრალეულმა ქმედებამ გამოიწვია მისი შვილის გარდაცვალება, რომელიც მშობლებს უზრუნველყოფდა მატერიალურად, რის გამოც იგი მოპასუხისათვის სარჩოს დაკისრებას ითხოვდა. სასამართლომ აღნიშნა, რომ სარჩოს დაკისრების სავალდებულო წინაპირობებს წარმოადგენდა ზიანის მიმყენებლის მართლსაწინააღმდეგო და ბრალეული ქმედება, რომელიც მიზეზობრივ კავშირში უნდა ყოფილიყო დამდგარ შედეგთან. სასამართლოს განმარტებით, იმისათვის, რომ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 1006-ე მუხლის პირველი ნაწილის საფუძველზე, პირს სარჩოს მოთხოვნის უფლება წარმოემუშავა, უნდა დადგინდეს, რომ დაზარალებულის გარდაცვალებით აღნიშნულმა პირმა/პირებმა დაკარგეს მარჩენალი, რაც გულისხმობს, რომ სარჩოს მოთხოვნის უფლება წარმოიშობა მხოლოდ მაშინ, თუ დაზარალებულს ევალებოდა მათი რჩენა. სასამართლომ მნიშვნელოვნად მიიჩნია ის გარემოება, რომ გარდაცვალების მომენტისათვის აღნიშნული პირები უნდა ყოფილიყვნენ გარდაცვლილი პირის კმაყოფაზე.

სასამართლოს შეფასებით, უნდა დადგენილიყო, ჰქონდა თუ არა ადგილი შინაგან საქმეთა სამინისტროს თანამშრომლის მხრიდან მართლსაწინააღმდეგო და ბრალეულ ქმედებას, რომელმაც ლ. მ-ის გარდაცვალება გამოიწვია. სასამართლომ მიუთითა, რომ ამნისტიის შედეგად ლ. მ-ის მიმართ შეწყდა სისხლისსამართლებრივი დევნა, რის გამოც სასამართლომ არ გაიზიარა მოსარჩელის ის პოზიცია, რომ ლ. მ-ის ბრალეულობა კანონმდებლობით დადგენილი წესით იყო დადგენილი. სასამართლომ განმარტა, რომ მოცემულ შემთხვევაში, არ იკვეთებოდა შინაგან საქმეთა სამინისტროს თანამშრომლის მხრიდან ზიანის გამომწვევი ბრალეული ქმედება. სასამართლომ ასევე აღნიშნა, რომ ვინაიდან არ დადასტურდა კანონმდებლობით დადგენილი წესით მოპასუხის ბრალეული ქმედება დამდგარ შედეგში, არ არსებობდა სარჩოს დაკისრების ფაქტობრივ-სამართლებრივი საფუძველი.

სასამართლომ საქმეში წარდგენილი მტკიცებულებებით ასევე დადგენილად არ მიიჩნია ლ. მ-ის მიერ მის გარდაცვალებამდე მოსარჩელების რჩენის ფაქტი. სასამართლოს მოსაზრებით, ლ. მ-ის ჯანმრთელობის მდგომარეობის შესახებ სასამართლოში წარდგენილი ცნობა იძლეოდა მხოლოდ ინფორმაციას სარჩელის განხილვის დროს მოსარჩელის სამედიცინო დიაგნოზების შესახებ, თუმცა არ იძლეოდა შესაძლებლობას დადგენილიყო, ჯანმრთელობის მდგომარეობის გამო იყო თუ არა იგი შრომისუნარი ან შეზღუდული შრომისუნარიანი ლ. მ-ის გარდაცვალების დროს. ამასთან, სასამართლომ ყურადღება გაამახვილა იმ გარემოებაზე, რომ ლ. მ-ის გარდაცვალების დროისათვის ლ. მ-ე და ც. ბ-ი არ იყვნენ საპენსიო ასაკს მიღწეულნი.

რაც შეეხება სასარჩელო მოთხოვნას მატერიალური ზიანის 150 000 ლარის ოდენობით ანაზღაურების შესახებ, სასამართლომ მიუთითა საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 408-ე, 411-ე, 412-ე და 1005-ე მუხლებზე და განმარტა, რომ მოსარჩელებს არ წარუდგენიათ მტკიცებულებები, რომელიც დაადასტურებდა ლ. მ-ის მიერ მათთვის ბინის ყიდვის დაპირების ფაქტს, განსაკუთრებით იმ პირობებში, რომ ლ. მ-ის საკუთრებაში ირიცხებოდა ბინა. სასამართლომ, ასევე მიუთითა, რომ საქმეში არ იყო მტკიცებულებები, რომელიც დაადასტურებდა მოსარჩელის მიერ მითითებულ გარემოებას ოროთახიანი საცხოვრებელი ბინის საბაზრო ღირებულების შესახებ.

მორალური ზიანი ანაზღაურების შესახებ სასარჩელო მოთხოვნის ნაწილში, სასამართლომ მიუთითა საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის მე-18 და 413-ე მუხლებზე, ყურადღება გაამახვილა საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2012 წლის 20 იანვრის განჩინებაზე (საქმეზე #ას-1156-1176-2011) და აღნიშნა, რომ მოსარჩელები მორალური ზიანის ანაზღაურების საფუძველად უთითებდნენ იმ ფაქტს, რომ შვილის გარდაცვალებით მათ მიაღდათ ძლიერი ფიზიკური და სულიერი ტანჯვა. სასამართლომ განმარტა, რომ კანონმდებლობით გათვალისწინებული არ იყო შვილის ან სხვა ახლობლის სიცოცხლის ხელყოფის გამო მიყენებული მორალური ზიანის ანაზღაურება. სასამართლოს შეფასებით, მორალური ზიანის გამო ფულადი კომპენსაცია შეიძლება მისცემოდა მხოლოდ დაზარალებულს და არა მის უფლებამონაცვლეს. ამდენად, სასამართლომ სარჩელი აღნიშნულ ნაწილშიც დაუსაბუთებლად მიიჩნია.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 28 ივნისის გადაწყვეტილება სააპელაციო წესით გასაჩივრეს ლ. მ-ემ და ც. ბ-მა, რომლებმაც გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელის დაკმაყოფილება მოითხოვეს.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2019 წლის 11 დეკემბრის გადაწყვეტილებით ლ. მ-ისა და ც. ბ-ის სააპელაციო საჩივარი დაკმაყოფილდა ნაწილობრივ; გაუქმდა თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 28 ივნისის გადაწყვეტილება და მიღებულ იქნა ახალი გადაწყვეტილება, რომლითაც ლ. მ-ისა და ც. ბ-ის სარჩელი დაკმაყოფილდა ნაწილობრივ; საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს ლ. მ-ისა და ც. ბ-ის სასარგებლოდ მორალური ზიანის სახით 50 000 (ორმოცდაათი ათასი) ლარის ანაზღაურება დაეკისრა; დანარჩენ ნაწილში სარჩელი არ დაკმაყოფილდა.

სააპელაციო პალატამ მიუთითა საქართველოს კონსტიტუციის 42-ე მუხლის მე-9 ნაწილზე (ახალი რედაქციით მე-18 მუხლის მე-4 პუნქტი), საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 207-ე და 208-ე მუხლებზე, ასევე, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 1005-ე მუხლის პირველი ნაწილი და ც. ბ-ის კოდექსის 907-ე მუხლი და აღნიშნა, რომ სარჩელის დაკმაყოფილება

აიოჯკლ საჟილ სუ და ასაჟე კოდექსის 777-ე მუხლს და აღსისა, ოის სადაჟო საკისის ესიოდა სწორედ 997-ე მუხლი, წინამდებარე დავისათვის კონკრეტული და არა პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ გამოყენებული 992-ე მუხლი, რომელიც დელიქტური პასუხისმგებლობის ზოგადი ნორმაა.

სააპელაციო პალატამ მიუთითა, რომ ზიანის ანაზღაურებისთვის უნდა არსებობდეს შესაბამისი წინაპირობები. კერძოდ, პირის მართლსაწინააღმდეგო მოქმედება (უმოქმედობა), დამდგარი ზიანი, მიზეზშედეგობრივი კავშირის არსებობა ქმედებასა და შედეგს შორის და ზიანის მიმყენებლის ბრალეულობა. მოხელის ქმედება, რომელმაც ზიანი გამოიწვია, უნდა გამომდინარეობდეს მოხელის სამსახურებრივი მოვალეობიდან და უნდა იყოს მართლსაწინააღმდეგო და ბრალეული, რაც გამოიხატება პირის შეგნებულ, მიზანმიმართულ უმოქმედობაში ან უხემ გაუფრთხილებლობაში, ანუ პირი შეგნებულად უნდა უშვებდეს პირისათვის ზიანის მიმყენებელი გარემოების დადგომას და არ ახორციელებდეს მისთვის კანონით დაკისრებულ ვალდებულებებს მის თავიდან ასაცილებლად. ამასთან, ქმედების უკანონობა დადასტურებული უნდა იყოს კანონით დადგენილი წესით, რომელიც პირდაპირ მიზეზობრივ კავშირში იქნება დამდგარ ზიანთან. ზიანის მიმყენებლის მართლსაწინააღმდეგო ქმედებასა და დამდგარ ზიანს შორის მიზეზობრივი კავშირის არსებობა კი წარმოადგენს დელიქტური პასუხისმგებლობის დადგომის სავალდებულო პირობას და გამოიხატება იმაში, რომ პირველი წარმოშობს მეორეს. პასუხისმგებლობა დგება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ზიანი იყო ზიანის მიმყენებლის მოქმედების (უმოქმედობის) პირდაპირი და გარდაუვალი შედეგი.

მოსარჩელეთა მიერ საცხოვრებელი ბინის შესაძენად საჭირო თანხის - 150 000 ლარის მატერიალური ზიანის ანაზღაურების სახით მოთხოვნის ნაწილზე მსჯელობის მიზნით, სააპელაციო პალატამ მიუთითა, რომ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 1005-ე მუხლის პირველი ნაწილის შინაარსიდან გამომდინარე, სახელმწიფოს მიერ მიყენებული ზიანი შეიძლება ანაზღაურდეს, თუ სახეზეა ზიანი, ზიანი მიყენებულია სახელმწიფოს/სახელმწიფო მოსამსახურის განზრახი ან უხეში გაუფრთხილებლობით ჩადენილი მართლსაწინააღმდეგო ქმედებით და ქმედებასა და დამდგარ ზიანს შორის არსებობს მიზეზობრივი კავშირი. ზიანის ანაზღაურებისათვის მნიშვნელოვანია არსებობდეს მოცემული სამივე კომპონენტი, წინააღმდეგ შემთხვევაში, დაუშვებელია ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნის დაკმაყოფილება.

სააპელაციო სასამართლომ ასევე მიუთითა საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 408-ე, 411-ე და 412-ე მუხლებზე და აღნიშნა, რომ მიუღებელი შემოსავალი წარმოადგენს სავარაუდო შემოსავალს, მაგრამ მისი დადგენისათვის გათვალისწინებულ უნდა იქნას, თუ რამდენად მოსალოდნელი იყო მისი მიღება. ზიანის ანაზღაურების ერთ-ერთი აუცილებელი ნიშანი კი ისაა, რომ ზიანი უნდა იყოს ზიანის გამომწვევი მოქმედების უშუალო შედეგი. სააპელაციო პალატამ განმარტა, რომ მართალია, მიუღებელი შემოსავლის არსი მდგომარეობდა მის მიუღებლობაში, მაგრამ უნდა შეფასებულიყო, რომ არა ზიანის მიმყენებლის ქმედება, რამდენად მიიღებდა მხარე ამ სარგებელს და რამდენად რეალური იქნებოდა აღნიშნული. ამრიგად, სასამართლომ განმარტა, რომ მიუღებელი შემოსავლის მტკიცება არ უნდა ეფუძნებოდეს აბსტრაქტულ, მხოლოდ მოსაზრებაზე დამყარებულ გარემოებებს, არამედ ხსენებული უნდა დასტურდებოდეს კონკრეტული ფაქტებითა და მტკიცებულებებით.

სააპელაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ განსახილველ შემთხვევაში, პირველი ინსტანციის სასამართლომ მართებულად აღნიშნა, რომ მოსარჩელებს არ წარუდგენიათ მტკიცებულებები, რომელიც დაადასტურებდა ლ. მ-ის მიერ მათთვის ბინის ყიდვის დაპირების ფაქტს, განსაკუთრებით იმ პირობებში, რომ ლ. მ-ის საკუთრებაში ირიცხებოდა ბინა (მის: ქალაქი თბილისი, ...ის ..., ... მკ/რ, კორპ. N..., ბინა ..., ს.კ. ...). ამასთან, აღნიშნულის დამადასტურებელი მტკიცებულება აპელანტების მიერ არც საქმის სააპელაციო სასამართლოში საქმის განხილვის დროს არ წარდგენილა, ასევე, საქმეში არ იყო მტკიცებულებები, რომელიც დაადასტურებდა მოსარჩელის მიერ მითითებულ გარემოებას - ოროთახიანი საცხოვრებელი ბინის საბაზრო ღირებულების შესახებ. ამდენად, სააპელაციო პალატამ მიიჩნია, რომ მიუღებელი შემოსავლის დაკისრების საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 411-ე მუხლით გათვალისწინებული წინაპირობები არ იკვეთებოდა, რის გამოც აღნიშნულ ნაწილში სააპელაციო პალატა დაეთანხმა პირველი ინსტანციის სასამართლოს მსჯელობას და შედეგს.

რაც შეეხება მოპასუხე ადმინისტრაციული ორგანოსათვის ლ. მ-ის სასარგებლოდ სარჩოს ანაზღაურების დაკისრების თაობაზე სასარჩელო მოთხოვნას, სააპელაციო პალატამ მიუთითა საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 1006-ე მუხლის პირველ ნაწილზე, რომლის თანახმად, დაზარალებულის გარდაცვალების შემთხვევაში ზიანის მიმყენებელმა სარჩოს დაწესებით უნდა აუნაზღაუროს ზიანი იმ პირებს, რომელთა რჩენაც დაზარალებულს ევალებოდა. ეს ვალდებულება ძალაშია, ვიდრე დაზარალებული ვალდებული იქნებოდა ეხადა სარჩო.

სააპელაციო სასამართლომ ყურადღება გაამახვილა იმ გარემოებაზე, რომ ლ. მ-ის გარდაცვალების დროისათვის ლ. მ-ე არ იყო საპენსიო ასაკს მიღწეული. მის მიერ წარმოდგენილი ცნობა, რომ იგი იღებდა კომპენსაციას, როგორც შინაგან საქმეთა სამინისტროს ყოფილი თანამშრომელი, არ ადასტურებდა მის საპენსიო ასაკს და არც მის შრომისუუნარობას. ეს დოკუმენტი განსაზღვრავდა მის მიერ კომპენსაციის მიღებას არა ასაკის, არამედ შრომითი სტაჟის გამო. ამასთან, საქმეში მხარეთა მიერ არ იყო წარმოდგენილი მტკიცებულება, რომლითაც დადასტურდებოდა ლ. მ-ის მიერ მის გარდაცვალებამდე მოსარჩელეთა რჩენის ფაქტი. სააპელაციო პალატამ ასევე მიიჩნია, რომ მითითებული მუხლის გამოყენებისათვის სახეზე უნდა ყოფილიყო დაზარალებულის ცალსახად დადასტურებული ვალდებულება - არჩინოს ან სარჩო გადაუხადოს პირს, რაც მოცემულ შემთხვევაში, სახეზე არ იყო. რაც შეეხება საქმეში

ქაოთოდგებილ ლ. მ-ის ჯახოთელობის ძდგოძოოოის ძესახებ ცხოპას, სააპელაციო პალატის შეფასებით, აღნიშნული ცნობა იძლეოდა მხოლოდ ინფორმაციას დავის მიმდინარეობის დროს აპელანტის სამედიცინო დიაგნოზების შესახებ, თუმცა არ იძლეოდა შესაძლებლობას დადგენილიყო, იყო თუ არა იგი შრომისუნარი ან შეზღუდული შრომისუნარიანი - ჯანმრთელობის მდგომარეობის გამო ლ. მ-ის გარდაცვალების დროს.

ამდენად, სააპელაციო პალატამ აღნიშნულ ნაწილშიც გაიზიარა პირველი ინსტანციის სასამართლოს შედეგი და დამატებით მიუთითა, რომ თითოეულ საკითხზე/მოთხოვნაზე მიღებული გადაწყვეტილება ეფუძნებოდა მხარეთა მიერ წარდგენილი მტკიცებულებების ყოველმხრივ და ობიექტურად გამოკვლევას, შესწავლასა და შეფასებას. სააპელაციო სასამართლოს შეფასებით, რამდენადაც მოსარჩელები მიუთითებდნენ კონკრეტულ ფაქტობრივ გარემოებაზე, მათ უნდა წარედგინათ შესაბამისი ფაქტის დამადასტურებელი მტკიცებულებები.

რაც შეეხება საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროსათვის მოსარჩელეთა სასარგებლოდ მორალური ზიანის სახით 50 000 (ორმოცდაათი ათასი) ლარის ანაზღაურების დაკისრების თაობაზე სასარჩელო მოთხოვნას, სააპელაციო პალატამ განმარტა, რომ უპირველესად უნდა გადაწყვეტილიყო, ჩადენილი იყო თუ არა მართლსაწინააღმდეგო ქმედება საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს თანამშრომლის მიერ სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებისას.

სააპელაციო სასამართლოს მითითებით, უდავო იყო, რომ ლ. მ-ი ავტოსაგზაო შემთხვევის მომენტისათვის იყო სამინისტროს თანამშრომელი. უდავო იყო ისიც, რომ აღნიშნული შემთხვევის მომენტისათვის იგი ასრულებდა სამსახურებრივ მოვალეობას - ჯერ კიდევ იმყოფებოდა სამსახურებრივ მივლინებაში. უდავო იყო ასევე ისიც, რომ სისხლის სამართლის საქმის მასალებში მოთავსებული ალკოჰოლური თრობის ფაქტის დადგენის სამედიცინო შემოწმების ოქმის თანახმად, ლ. მ-მა იმ დილით დალია 4 ბოთლი ლუდი, მას ჰქონდა ალკოჰოლის მკვეთრი სუნი და დაუდგინდა ნასვამობა - 0.8 პრომილე. ამასთან, სისხლის სამართლის საქმის მასალებში მოთავსებული, ლ. მ-ის მოწმის სახით დაკითხვის ოქმის თანახმად, იგი აცხადებდა, რომ საჭეს მართავდა ნასვამ მდგომარეობაში, თუმცა შემდეგ განმარტავდა, რომ იყო წინა დღის ნასვამი.

სააპელაციო პალატის მითითებით, უდავო იყო ისიც, რომ 2018 წლის 18 სექტემბრის სხდომის ოქმის თანახმად, ლ. მ-ის მიმართ სისხლის სამართლის საქმის განხილვისას, 17:25 წუთზე, მან თავი დამნაშავედ სცნო, აღიარა ჩადენილი ქმედება და მოინანია იგი. აღნიშნული სხდომის მიმდინარეობისას აღსანიშნავი იყო შემდეგიც: ლ. მ-ემ დასვა საკითხი იმის შესახებ, რომ თუ იგი დათანხმდებოდა ლ. მ-ის მიმართ საქმის შეწყვეტას ამნისტიის საფუძველზე, მას შესაძლოა დაეკარგა შემდგომში ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნის უფლება, რაზეც მოსამართლემ განუმარტა, რომ მისი თანხმობის შემთხვევაში, საქმე შეწყდებოდა არა პირის გამართლების, არამედ ამნისტიის გამოყენების გამო. ამდენად, სააპელაციო პალატამ მიიჩნია, რომ აპელანტის (მოსარჩელის) აღნიშნული ქმედება წარმოადგენდა სისხლის სამართლის კანონმდებლობით გათვალისწინებული შეღავათების გატარებაზე თანხმობას და არა ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნაზე უარის თქმას. ზემოაღნიშნული და სისხლის სამართლის საქმეში არსებული სხვა მტკიცებულებებისა და ფაქტობრივი გარემოებების ერთობლიობაში შეფასებით, სააპელაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ ადმინისტრაციულ-პროცესუალური თვალსაზრისით, ზიანის ანაზღაურების საკითხზე მსჯელობისათვის საკმარისობის კუთხით, სახეზე იყო სამინისტროს თანამშრომლის - ლ. მ-ის მიერ ჩადენილი მართლსაწინააღმდეგო ქმედება. სახეზე იყო შედეგიც - პირის გარდაცვალება. ამასთან, უდავო იყო მიზეზობრივი კავშირი ქმედებასა და შედეგს შორის და ლ. მ-ის ბრალიც, რაც ზიანის ანაზღაურების საფუძველს წარმოადგენდა. ლ. მ-ის მიერ მართლსაწინააღმდეგო ქმედების ჩადენაზე მეტყველებდა ის ფაქტიც, რომ მასზე გავრცელდა „ამნისტიის შესახებ“ კანონის მე-... მუხლის მე-2 პუნქტი, რომლის თანახმადაც, სისხლის სამართლებრივი პასუხისმგებლობისა და სასჯელისაგან თავისუფლდებოდა პირი, რომელმაც ჩაიდინა გაუფრთხილებლობითი „დანაშაული“... სააპელაციო სასამართლომ აღნიშნა, რომ მართალია, ადმინისტრაციული სამართალწარმოების ფარგლებში ვერ მოხდებოდა პირის მიერ ჩადენილი ქმედების დანაშაულად კვალიფიკაცია, თუმცა სააპელაციო პალატისათვის ნათელი იყო კანონმდებლის მიზანი, პირისათვის ეპატიებინა დადასტურებულად მიჩნეული უკანონობა, რაც, სააპელაციო პალატის მოსაზრებით, ადმინისტრაციულ-სამართლებრივად ადასტურებდა ლ. მ-ის მიერ მართლსაწინააღმდეგო ქმედების ჩადენას.

სააპელაციო სასამართლომ მიუთითა, რომ აღნიშნულის შემდეგ უნდა განსაზღვრულიყო მოცემული დავისათვის უმნიშვნელოვანესი საკითხი, უნდა ანაზღაურებოდა თუ არა მშობელს მორალური ზიანი შვილის გარდაცვალების გამო.

სააპელაციო სასამართლომ უპირველესად აღნიშნა, რომ ძირითადად ზიანის ანაზღაურების საფუძველს წარმოადგენს სამსახურებრივი მოვალეობის განზრახ ან გაუფრთხილებლობით დარღვევით ზიანის მიყენება, თუმცა რიც შემთხვევებში, ზიანის მიყენება ხდება მოხელის ქმედებით, მაგრამ სამსახურებრივ მოვალეობათა დარღვევის გარეშე (ევროპულ სამართალში ასეთი შემთხვევები მოიხსენიება, როგორც „Administrative Damages in Tort“). სააპელაციო სასამართლოს შეფასებით, სწორედ აღნიშნულს ჰქონდა ადგილი განსახილველ შემთხვევაში - ზიანი დადგა, ლ. მ-ე გარდაიცვალა, თუმცა, აღნიშნულის მიუხედავად, ლ. მ-ს არ დაურღვევია სამსახურებრივი მოვალეობები. ეს კი იმ ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ ზიანის ანაზღაურების საფუძველია, სადაც მოხელე მუშაობდა (საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 997-ე მუხლი).

სააპელაციო პალატამ განმარტა, რომ შვილის გარდაცვალების გამო მშობლის

ენითგამოყოფილი მორალური ტრავმა უდავოდ სახეზეა. ეს უკანასკნელი გაიგივებულია სულიერ განცდასა და ფიზიკურ ტანჯვასთან. მორალური ზიანის ანაზღაურების საფუძველს წარმოადგენს დაზარალებულის სულიერი და ფიზიკური ტანჯვა, რომელიც გამოწვეულია მოქმედებით (უმოქმედობით) და რომელიც ხელყოფს მოქალაქის კანონით გათვალისწინებულ არამატერიალურ სიკეთეს. მორალური ზიანი ანაზღაურდება ქონებრივი ზიანის ანაზღაურებისაგან დამოუკიდებლად, ანუ როგორც ქონებრივი ზიანის ანაზღაურებისას, ისე მისგან დამოუკიდებლად. ამასთან, მორალური ზიანის ანაზღაურება ხდება ფულადი ანაზღაურების სახით. მორალური ზიანის ანაზღაურება უნდა ეფუძნებოდეს ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში მიყენებული ფიზიკური და მორალური ტანჯვის ხარისხს. შესაბამისად, მორალური ზიანის ანაზღაურების მიღების უფლების მქონე პირთა განმსაზღვრელ კრიტერიუმს წარმოადგენს პიროვნებისათვის ფიზიკური ან ზნეობრივი ტანჯვის მიყენება. მორალური ზიანი სახეზეა, როდესაც სახეზეა ადამიანის ფსიქიკის სფეროში ნეგატიური ცვლილების არსებობა, რაც გამოიხატება ფიზიკურ და ზნეობრივ ტანჯვაში. ზიანის ანაზღაურებისას გადამწყვეტ როლს ასრულებს ზიანის სიმძიმე. მსუბუქი სულიერი განცდები, მსგავსად მსუბუქი ფიზიკური ტკივილისა, მხედველობაში არ მიიღება, ხოლო როდესაც ადგილი აქვს ისეთ ზიანს, რომლის დროსაც, როგორც წესი, მოსალოდნელია მძიმე ფსიქიკური განცდები, სულიერი ტანჯვა, და ა. შ. როგორცაა ახლობელი ადამიანის (მეუღლის, შვილის, დედის, მამის, დის, ძმის) გარდაცვალება, მოქმედებს ე.წ. მორალური ზიანის პრეზუმფცია და ზიანის მიმყენებლის მიერ საწინააღმდეგოს დადასტურებამდე ივარაუდება, რომ აღნიშნულმა პირმა მძიმე სულიერი ტკივილი განიცადა.

სააპელაციო სასამართლომ აღნიშნა, რომ ზოგადად, სამართლის სისტემები მოიცავენ წესებსა და პრინციპებს - მორალურ მტკიცებებს. მოსამართლეებმა უნდა განიხილონ სხვადასხვა შეხედულებები და მიიღონ ის გადაწყვეტილება, რომელიც სამართალს აქცევს, რაც შეიძლება, მორალურად საუკეთესოდ. ობიექტური სამართალი, რომელიც დავას არ იწვევს, არის მხოლოდ კანონმდებლებისა და მოსამართლეების მიერ მიღებული წარსულის ოფიციალური გადაწყვეტილებების კრებული. მორალური შეფასება არის სამართლის განუყოფელი ნაწილი (დვორკინის თეორია).

სააპელაციო პალატის შეფასებით, სწორედ მოცემულ შემთხვევაში იყო სასამართლო ვალდებული, მშობლისათვის შვილის გარდაცვალებით მიყენებული მორალური ზიანის ანაზღაურების საკითხი პოზიტიური სამართლის გვერდით ბუნებითი სამართლის გათვალისწინებითაც შეეფასებინა, რომლიდან გამომდინარეც, ნებისმიერი ქცევა, რომელიც ლახავს ან არღვევს ადამიანის თანდაყოლილ ბუნებით უფლება-მოვალეობებს, მორალურად გაუმართლებელ „დანაშაულად“ ითვლება. ეს ისეთი უფლება-მოვალეობებია, რომლებიც ადამიანს თავისთავად ეკუთვნის, რომელთა დაცვასაც გვაკისრებს მისი ცოცხალ, გონიერ არსებად ყოფნა.

სააპელაციო სასამართლომ განმარტა, რომ მიუხედავად იმისა, რომ ამგვარი მიდგომა საუკუნეთა წინ ჩაისახა და დამკვიდრდა, იგი დღევანდელი რეალობისთვისაც ცოცხალია. ადამიანის გონი, როგორც მოაზროვნე სუბსტანცია, პოზიტიური სამართლის მიღმა ასევე შეიმცნებს იმ ფუნდამენტურ, თანდაყოლილ ვალდებულებებსა თუ უფლებებს, რაც ადამიანად ყოფნას განაპირობებს და ამართლებს. სააპელაციო სასამართლოს შეფასებით, მოცემულ შემთხვევაში, ამ პრინციპების საწინააღმდეგო იქნებოდა იმის მტკიცება, რომ შვილის გარდაცვალებით მშობელს მორალური ზიანი არ განუცდია და რომ ამგვარი ზიანის დასადასტურებლად მას მტკიცებულებები უნდა წარმოედგინა; სააპელაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ მორალური ზიანი მტკიცებულებების გარეშეც სახეზე იყო.

თუმცა, აღნიშნულის მიუხედავად, საქმეში წარმოდგენილი იყო ლ. მ-ის მძიმე ჯანმრთელობის მდგომარეობის შესახებ ცნობა, რომლის თანახმადაც, მას აქვს გიდ. მოციმციმე არითმია, პერმანენტული არტერიული ჰიპერტენზია I, გულის უკმარისობა, პროსტატის ადენომა, შაქრიანი დიაბეტი ტ.2. დეკმპენსირებული, რაც, სააპელაციო პალატის შეფასებით, ალბათობის მაღალი ხარისხით გამოწვეული იყო შვილის ტრაგიკულად დაღუპვით განცდილი მორალური ტრავმით, ამ ფაქტთან დაკავშირებული ჩვეული სულიერი ტკივილით, რაც გრძელდება ხანგრძლივად, ქმნის ცოცხალი ნათესავის (ამ შემთხვევაში მშობლის) ჯანმრთელობის, მისი ფსიქო-ნერვული მდგომარეობის დაზიანების წინაპირობას.

ამდენად, სააპელაციო პალატამ მიიჩნია, რომ სახეზე იყო გაუბათილებელი პრეზუმფცია შვილის გარდაცვალების გამო მოსარჩელის ჯანმრთელობის მდგომარეობის გაუარესების თაობაზე, რაც ზიანის ანაზღაურების დაკისრების კანონისმიერ წინაპირობას წარმოადგენდა.

სააპელაციო სასამართლომ მიუთითა საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მიერ ჩამოყალიბებულ ერთგვაროვან სასამართლო პრაქტიკაზე, ასევე, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრაქტიკაზე და აღნიშნა, რომ პირველი ინსტანციის სასამართლომ მორალური ზიანის ანაზღაურებაზე უარი დაასაბუთა იმითაც, რომ სამოქალაქო კოდექსის 413-ე მუხლი მორალური ზიანის ანაზღაურებას ითვალისწინებს კანონით მხოლოდ ზუსტად განსაზღვრულ შემთხვევებში, ხოლო შვილის გარდაცვალების გამო მშობლისათვის ამ ზიანის ანაზღაურებას კანონმდებლობა არ იცნობდა. პირველი ინსტანციის სასამართლომ მორალური ზიანის ანაზღაურებაზე უარის თქმის დასაბუთებისას მიუთითა, რომ ჯანმრთელობის დაზიანების გამო მორალური ზიანი აუნაზღაურებოდა თავად დაზარალებულს და არა მის უფლებამონაცვლეს, ამასთან, სასამართლომ აღნიშნა, რომ სიკვდილის შემდეგ მორალური ზიანის ანაზღაურება დაუშვებელი იყო.

აღნიშნულის საწინააღმდეგოდ, სააპელაციო პალატამ განმარტა, რომ პირველ რიგში, მოსარჩელეებმა მორალური ზიანი მოითხოვეს არა როგორც გარდაცვლილი შვილის

უფლებამონაცვლებმა, არამედ პირადად, როგორც შვილის გარდაცვალებით მორალურად დაზარალებულმა, რაც ერთმანეთისაგან პრინციპულად განსხვავებულ შემთხვევებს წარმოადგენდა. გარდა ამისა, შვილის გარდაცვალების გამო მშობლისათვის მორალური ზიანის ანაზღაურების შესაძლებლობაზე სააპელაციო სასამართლომ მიუთითა ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს არაერთ გადაწყვეტილებაზე, რომლებშიც ევროპულმა სასამართლომ განმარტა, რომ როდესაც სახეზეა კონვენციის ძირითადი მუხლების (მე-2 და მე-3 მუხლები) დარღვევა და აღნიშნულისათვის ეროვნული კანონმდებლობა არ ითვალისწინებს მორალური კომპენსაციის შესაძლებლობას, ამგვარი გაუთვალისწინებლობა არღვევს ევროპული კონვენციის მე-13 მუხლს - ქმედითი სამართლებრივი მისაგებლის უფლებას.

რაც შეეხება მორალური ზიანის ოდენობას, სააპელაციო პალატამ განმარტა, რომ ზოგადი წესის მიხედვით, მორალური ზიანის ანაზღაურების მოცულობას განსაზღვრავს სასამართლო მოსარჩელის მოთხოვნის საფუძველზე. ამასთან, ეს მოთხოვნა მოსარჩელის მხოლოდ მოსაზრებაა, ანაზღაურების მოცულობის განსაზღვრა სასამართლოს მიხედულებით წყდება. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 413-ე მუხლის მიხედვით, მორალური ზიანი ანაზღაურდება გონივრული და სამართლიანი ოდენობით. მორალური ზიანის ოდენობის განსაზღვრისას სასამართლო მხედველობაში იღებს ისეთ გარემოებებს, როგორცაა: დამდგარი ზიანის სიმძიმე, დაზარალებულის სუბიექტური დამოკიდებულება მორალური ზიანის მიმართ, განცდების ინტენსივობა, შელახული უფლების მნიშვნელობა და სხვ.. ამასთანავე, მხედველობაშია მისაღები, რომ მორალური ზიანის სპეციფიკის გათვალისწინებით, მორალური ზიანის ანაზღაურების უმთავრესი მიზანი არ არის ხელყოფილი უფლების რესტიტუცია, რადგან მიყენებულ ზიანს ფულადი ეკვივალენტი არ გააჩნია. მორალური ზიანის კომპენსაციის მიზანია მორალური ზიანით გამოწვეული ტკივილების, ნეგატიური განცდების შემსუბუქება, დადებითი ემოციების გამოწვევა. არაქონებრივი ზიანის ანაზღაურება ვერ აღუდგენს დაზარალებულს ხელყოფამდე არსებულ სულიერ მდგომარეობას, მისი მიზანია არამატერიალური სიკეთის ხელყოფით გამოწვეული ტანჯვის შემსუბუქება, ნეგატიური განცდების სიმძიმისა და ინტენსივობის შემცირება. მორალური ზიანის ანაზღაურება სასამართლოს მიერ ფულადი ფორმით განისაზღვრება ქონებრივი ზიანის ანაზღაურებისაგან დამოუკიდებლად. მორალური (არაქონებრივი) ზიანის ანაზღაურების მოცულობა განისაზღვრება როგორც დამდგარი ზიანის სიმძიმის, ისე ბრალის ხარისხის მიხედვით. ამასთანავე, კომპენსაციის ოდენობა არ უნდა იყოს უსაშველოდ გაზრდილი და კონკრეტული ქვეყნის ეკონომიკურ შესაძლებლობებს მოწყვეტილი.

მოცემულ შემთხვევაში, სააპელაციო სასამართლომ მხედველობაში მიიღო ის ფაქტი, რომ გარდაცვლილი ლ. მ-ე იყო 24 წლის, მას დარჩა მუდღე და მცირეწლოვანი შვილი, ასაკში შესული მშობლები, ერთადერთი მცირე ფართის მქონე საცხოვრებელი ქალაქ თბილისში, გლდანში. ამასთან, სააპელაციო სასამართლომ საყურადღებოდ მიიჩნია ისიც, რომ გამოძიება 2009 წლის 19 მაისს შეწყდა დანაშაულის ნიშნების არარსებობის გამო, ხოლო მოსარჩელე ლ. მ-ის დაახლოებით 4-წლიანი სამართლებრივი ბრძოლის შედეგად განახლდა 2013 წლის 11 თებერვალს. სააპელაციო სასამართლომ ასევე გაითვალისწინა ის გარემოება, რომ 2008 წლის გარდაცვალების ფაქტზე გამოძიება დასრულდა და განაჩინი დადგა 10 წლის შემდეგ - 2018 წელს, რა პერიოდშიც ლ. მ-ემ გამოძიებაში სხვადასხვა საპროცესო მოქმედებების ჩატარებისა და საქმის განახლების მოთხოვნით დაწერა რამდენიმე ათეული განცხადება, ამასთან, იგი აქტიურად იბრძოდა სიმართლის დასადგენად, რაც მისთვის და მისი მეუღლისათვის (გ. ბ-ისთვის) უდავოდ დიდი მორალური სტრესის მატარებელი იყო. ყოველივე აღნიშნულიდან გამომდინარე, სააპელაციო პალატამ გონივრულად და სამართლიანად მიიჩნია მორალური ზიანის სახით მოთხოვნილი თანხის 50 000 (ორმოცდაათი ათასი) ლარის აპელანტისათვის სრულად ანაზღაურება.

ამასთან, სააპელაციო პალატამ აღნიშნა, რომ მორალური ზიანის ოდენობის განსაზღვრაზე გავლენას ვერ მოახდენდა შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიერ წინა წლებში, წელიწადში ერთხელ ოჯახისათვის გადაცემული მცირე სიმბოლური თანხები, ძირითადად 1000 ლარის ოდენობით.

ამდენად, სააპელაციო პალატამ მიიჩნია, რომ საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს ლ. მ-ისა და გ. ბ-ის სასარგებლოდ, მორალური ზიანის სახით უნდა დაკისრებოდა 50 000 (ორმოცდაათი ათასი) ლარის ანაზღაურება, ხოლო დანარჩენ ნაწილში სარჩელი არ უნდა დაკმაყოფილებულიყო.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2019 წლის 11 დეკემბრის გადაწყვეტილება სარჩელის დაკმაყოფილების ნაწილში საკასაციო წესით გაასაჩივრა საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრომ, რომელმაც გასაჩივრებულ ნაწილში გადაწყვეტილების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა მოითხოვა.

კასატორის განმარტებით, სააპელაციო სასამართლოს საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 997-ე მუხლის საფუძველზე სახელმწიფო ორგანოსათვის არ უნდა დაეკისრებინა პასუხისმგებლობა. რამდენადაც ლ. მ-ი იყო პოლიციელი, „პოლიციის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-4 მუხლის მე-3 პუნქტის თანახმად, იგი წარმოადგენდა საჯარო მოხელეს. მოხელის ბრალეული ქმედებიდან გამომდინარე კი ზიანის ანაზღაურების საფუძველია საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 1005-ე მუხლის პირველი ნაწილი. კასატორი აღნიშნავს, რომ ხსენებული მუხლის დისპოზიცია როგორც ზიანის მიმყენებელ, ასევე, ზიანის ანაზღაურებაზე პასუხისმგებელ პირად სპეციალურ სუბიექტს განსაზღვრავს. „სახელმწიფო მოსამსახურის ან საჯარო მოსამსახურის“ სამსახურებრივი მოვალეობის დარღვევისას პასუხისმგებლობა ეკისრება სახელმწიფოს (მუნიციპალიტეტი) ან იმ ორგანოს, სადაც ხსენებული მოსამსახურე მუშაობს.

კასატორის მითითებით, საყურადღებოა ისიც, რომ სააპელაციო სასამართლომ ზიანის დადგომა ლ. მ-ის სამსახურებრივი მოვალეობის დარღვევის გარეშე დაადგინა. მორალური ზიანის ანაზღაურებისათვის კი აუცილებელია დელიქტური პასუხისმგებლობის დადგენისათვის საჭირო ყველა კომპონენტის არსებობა, კერძოდ, სახეზე უნდა იყოს მოხელის ბრალეული ქმედება, რომელიც პირდაპირ მიზეზობრივ კავშირში იქნება დამდგარ მძიმე შედეგთან. აღნიშნულიდან გამომდინარე, იმ პირობებში, როდესაც სააპელაციო სასამართლომ ზიანის ანაზღაურება მოხელის ქმედებით, თუმცა სამსახურებრივ მოვალეობათა დარღვევის გარეშე დაადგინა, კასატორისათვის გაუგებარია დელიქტური პასუხისმგებლობის კომპონენტების მხედველობაში მიღებით, რატომ უნდა დაეკისროს შინაგან საქმეთა სამინისტროს ზიანის ანაზღაურება.

კასატორი ასევე მიუთითებს, რომ რამდენადაც შინაგან საქმეთა სამინისტროს თანამშრომლის - ლ. მ-ის პასუხისმგებლობა საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 276-ე მუხლის მე-6 ნაწილის საფუძველზე დადგა, რაც ტრანსპორტის მოძრაობის უსაფრთხოების ან ექსპლუატაციის წესის დარღვევას გულისხმობს, მოსარჩელების - ლ. მ-ისა და ც. ბ-ის მიერ ზიანის მოთხოვნის საფუძველი შესაძლოა მხოლოდ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 999-ე მუხლი ყოფილიყო, რომელიც სატრანსპორტო საშუალების ექსპლუატაციის შედეგად დამდგარი ზიანის ანაზღაურებას ეხება. ხსენებული მუხლის თანახმად, მათ შორის, სატრანსპორტო საშუალების მფლობელს ეკისრება ზიანის ანაზღაურება დამდგარი შედეგის გამო. ამდენად, კასატორი არ ეთანხმება სააპელაციო სასამართლოს მსჯელობას საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 997-ე და 999-ე მუხლებს შორის მოსარჩელების არჩევანის თავისუფლებაზე და მიიჩნევს, რომ ვინაიდან, მოცემულ შემთხვევაში, სარჩელი ეფუძნებოდა სატრანსპორტო დანაშაულს, მოთხოვნის სამართლებრივი საფუძველი შესაძლოა მხოლოდ სპეციალური ნორმა - საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 999-ე მუხლი ყოფილიყო.

ამასთან, კასატორი აღნიშნავს, რომ იმ შემთხვევაში, თუკი მოცემულ საქმეში ზიანის ანაზღაურების საფუძვლების არსებობა დადგინდება, სადავო საკითხს წარმოადგენს ასევე მორალური ზიანის ის ოდენობა, რომელიც სააპელაციო სასამართლომ განსაზღვრა. კასატორი მიიჩნევს, რომ გასაჩივრებული გადაწყვეტილებით ადმინისტრაციული ორგანოსათვის დაკისრებული ოდენობა სცდება გონივრულ ფარგლებს და მანამდე არსებულ სასამართლო პრაქტიკას, გადაწყვეტილება არღვევს სამართლიანობის ბალანსს.

კასატორი მიუთითებს, რომ განსახილველ შემთხვევაში, საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს თანამშრომელი - ლ. მ-ი პასუხისმგებლობაში გაუფრთხილებლობით ჩადენილი დანაშაულისათვის მიეცა. ამასთან, იგი არ ასრულებდა მასზე ფუნქციურად დაკისრებულ ვალდებულებას, მას არ დაურღვევია მისი სამსახურებრივი მოვალეობა. მართალია, ფაქტი დადგა მისი მივლინების პერიოდში, თუმცა არა უშუალოდ სამსახურებრივად მასზე დაკისრებული ფუნქციების შესრულებისას, არამედ მივლინებიდან უკან დაბრუნებისას, ავტომატურად. მის მიზანს არ წარმოადგენდა ლ. მ-ისათვის ზიანის მიყენება.

კასატორი ასევე აღნიშნავს, რომ საქმეში არ იკვეთება არც თავად შინაგან საქმეთა სამინისტროს განზრახი ქმედება. ლ. მ-ის მიმართ გამოძიებას აწარმოებდა პროკურატურა. შესაბამისად, კასატორი მიიჩნევს, რომ სამოტივაციო ნაწილში სააპელაციო სასამართლოს მსჯელობა, რომ ლ. მ-ის მორალურ განცდებს აღრმავებდა მის მიერ სამართლიანობის წლების განმავლობაში მიება, ვერ იქნებოდა მიმართული შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიმართ, ვინაიდან ამ კუთხით მოპასუხე ვერანაირ სამართლებრივ ღონისძიებას ვერ განახორციელებდა.

ამასთან, კასატორი ყურადღებას ამახვილებს 2019 წელს ლ. მ-ის სახელზე გაცემულ ჯანმრთელობის მდგომარეობის შესახებ ცნობაზე. სამინისტრო განმარტავს, რომ პირის გარდაცვალების გამო მორალური ზიანის ანაზღაურება მისი ოჯახის წევრისათვის მხოლოდ იმ შემთხვევაში ხდებოდა, თუ უშუალოდ მასაც მიაღებოდა ზიანი. თუმცა არც ერთ მანამდე არსებულ სასამართლო გადაწყვეტილებაში სასამართლო არ დაყრდნობია ჯანმრთელობის მდგომარეობის შესახებ მსგავს ცნობას. ლ. მ-ის მიმართ 2019 წელს გაცემული ცნობის ანაწევრში საუბარია ჯანმრთელობის ისეთ მდგომარეობაზე, რომელიც თავისუფლად შეიძლება ყოფილიყო გამოწვეული ლ. მ-ის ასაკის გამო. ამდენად, კასატორი მიიჩნევს, რომ 2019 წლის ჯანმრთელობის მდგომარეობასა და 2008 წლის ფაქტს შორის კავშირის დადგენა ხსენებული მტკიცებულებით შეუძლებელია.

კასატორი გასათვალისწინებლად მიიჩნევს იმასაც, რომ შინაგან საქმეთა სამინისტროს მხრიდან ლ. მ-ის ოჯახზე საკომპენსაციოდ გაღებულ იქნა ხარჯებიც. კერძოდ, პოლიციის ლ. მ-ის გარდაცვალება შინაგან საქმეთა მინისტრის ... წლის ... ოქტომბრის ბრძანებით ჩათვალა სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებისას გარდაცვალებად და მისი ოჯახის წევრებზე (მემკვიდრეებზე) გავრცელდა „პოლიციის შესახებ“ საქართველოს კანონის იმ პერიოდში მოქმედი რედაქციის 31-ე მუხლის მე-10 პუნქტითა და „საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს მოსამსახურეთა და სამოქალაქო პირთა სოციალური დაცვისა და მატერიალური უზრუნველყოფის შესახებ“ საქართველოს პრეზიდენტის ბრძანებულებით გათვალისწინებული მოთხოვნები. აღნიშნულის საფუძველზე კი, სოციალური დახმარების სახით ოჯახზე გაიცა თანხა - 15 500 ლარი. ამასთან, 2008 წლის 23 დეკემბრის ბრძანების საფუძველზე, ოჯახზე გაიცა მატერიალური დახმარება 1 000 ლარის ოდენობით, 2010 წლიდან დღემდე კი ლ. მ-ის ოჯახი (მეუღლე, შვილი) ყოველწლიურად იღებს ფულად დახმარებებს. ჯამში დამატებით გაიცა 10 300 ლარი და 740 ლარის ღირებულების ლეპტოპი. მითითებული თანხები ოჯახს სწორედ ლ. მ-ის გარდაცვალების გამო გამოწვეული მორალური ტრავმის ფონზე მიეცა.

კასატორი შეჯამების სახით განმარტავს, რომ მოცემულ შემთხვევაში, ფაქტი მოჰყვა არა

რომელიმე სამოხელეო, არამედ გაუფრთხილებლობით ჩადენილ სატრანსპორტო დანაშაულს. ოდენობის განსაზღვრის კუთხით კი კასატორი ყურადღებას ამახვილებს იმ გარემოებაზე, რომ სამინისტროს მხრიდან ოჯახზე მორალური ტრავმის საკომპენსაციოდ პერიოდულად გაღებულ იქნა ფულადი სახსრები, რომელმაც ჯამში 25 000 ლარს გადააჭარბა. ამდენად, განსახილველი საქმის ფაქტობრივი გარემოებებისა და სასამართლოს მანამდე არსებული პრაქტიკის ფონზე, კასატორი გადაჭარბებულად მიიჩნევს სააპელაციო სასამართლოს მიერ ლ. მ-ის მშობლების სასარგებლოდ შინაგან საქმეთა სამინისტროსათვის მორალური ზიანის 50 000 ლარის ოდენობით დაკისრებას.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2019 წლის 11 დეკემბრის გადაწყვეტილება სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის ნაწილში საკასაციო წესით გაასაჩივრეს ლ. მ-ემ და ც. ბ-მა, რომლებმაც გასაჩივრებულ ნაწილში გადაწყვეტილების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელის სრულად დაკმაყოფილება მოითხოვეს.

კასატორთა განმარტებით, ლ. მ-ის გარდაცვალების მომენტში, ლ. მ-ე იყო პენსიონერი, შინაგან საქმეთა სამინისტროს ვიცე პოლკოვნიკი. მას აღენიშნება სხვადასხვა დაავადებები, რის გამოც მას ესაჭიროება მკურნალობა. ამასთან, იგი აღრიცხვაზე იმყოფება საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს სამედიცინო დაწესებულებების პოლიკლინიკაში. კასატორთა მითითებით, დანიშნული საპენსიო თანხები არ არის საკმარისი წამლების შესაძენად. ლ. მ-ე კი ლ. მ-ეს თავისი სურვილით უზრუნველყოფდა წამლების შესაძენად საჭირო თანხით. მას ჰქონდა ხელფასი 1219 ლარი, საიდანაც ხელზე იღებდა 914.25 ლარს. იმ შემთხვევაში კი, თუკი ლ. მ-ე წამლებისათვის საჭირო თანხას ლ. მ-ეს ნებაყოფლობით არ მისცემდა, ეს უკანასკნელი მიმართავდა სასამართლოს, რათა წამლებისათვის განკუთვნილი თანხები ლ. მ-ეს სასამართლოს გადაწყვეტილებით დაკისრებოდა.

ამასთან, კასატორები მიუთითებენ, რომ ოჯახს აქვს ერთოთახიანი ბინა, მდებარე ქალაქ თბილისში, გლდანის მასივში, მე-8 მ/რ-ნში, მე-13 კორპუსი, ბინა #177. მითითებულ მისამართზე ჩაწერილები არიან ლ. მ-ე, ც. ბ-ი, ასევე, მათი მეორე შვილი - გიორგი მახათაძე საკუთარ ცოლ-შვილთან ერთად და ლ. მ-ის შვილი - მ. მ-ე. კასატორის განმარტებით, ოჯახის წევრები შეთანხმებულნი იყვნენ, რომ ლ. მ-ეს, როგორც საჯარო მოსამსახურეს, ბანკიდან უნდა გამოეტანა სესხი. სესხის სახით აღებულ თანხას ოჯახის დანარჩენი წევრები დაამატებდნენ დაახლოებით 10 000 (ათი ათასი) აშშ დოლარს, რის საფუძველზეც ლ. მ-ე მათ უყიდდა ერთოთახიან საცხოვრებელ ბინას. ნაყიდ ბინაში გადავიდოდნენ ოჯახის დანარჩენი წევრები, ხოლო თვითონ კი საკუთარ მეუღლესთან და შვილთან ერთად ზემოხსენებულ ერთოთახიან ბინაში დარჩებოდა. კასატორები მიიჩნევენ, რომ გარდაცვალების გამო ლ. მ-ემ ყოველივე აღნიშნული ვერ შეძლო.

კასატორები ასევე განმარტავენ, რომ ლ. მ-ის მეუღლე - ი. ლ-სამუშაოდ მიიღეს საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს სისტემაში. მას წახალისების მიზნით საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრომ გამოუყო მშენებარე ბინა შესყიდვის მიზნით. ბინის ღირებულების 40% - 33 273.2 ლარი გადაიხადა საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრომ, ღირებულების დანარჩენი 60% - 49 909.8 ლარი კი უნდა გადაეხადა ი. ლ-ს. ამ მიზეზით მოსარჩელები იძულებულნი გახდნენ ქ. თბილისში, გლდანის მასივში, მე-8 მ/რ-ნში, კორპ. #13-ში მდებარე #177 საცხოვრებელი ბინა გაეყიდათ გამოსყიდვის უფლებით - 19 800 აშშ დოლარად, ეროვნულ ვალუტაში ექვივალენტით 58 554.54 ლარი. ამჟამად, ოჯახი დარჩა უბინაოდ, რამდენადაც მათ ბინის გამოსყიდვის თანხა არ გააჩნიათ. **ამდენად, კასატორები წარმოდგენილ საკასაციო საჩივარში ამცირებენ მოპასუხისათვის 150 000 ლარის დაკისრების თაობაზე სასარჩელო მოთხოვნას და მოითხოვენ საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროსათვის მათი ბინის გამოსყიდვისათვის საჭირო 19 800 აშშ დოლარის ეროვნულ ვალუტაში ექვივალენტის - 58 554.54 ლარის ანაზღაურების დაკისრებას.**

რაც შეეხება სარჩოს სახით თანხის დაკისრების მოთხოვნას, კასატორები მიუთითებენ, რომ გასაჩივრებული გადაწყვეტილება ამ ნაწილშიც არის უკანონო, რამდენადაც, ლ. მ-ის გარდაცვალების დროს ლ. მ-ე იყო 60 წლის და 11 თვის. ამასთან, იგი 2004 წლის 13 მაისიდან წარმოადგენდა შინაგან საქმეთა სამინისტროს პენსიონერს. კასატორი ხაზს უსვამს, რომ აღნიშნულ ორგანოში მან 35 წელი იმუშავა.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2020 წლის 2 ოქტომბრის განჩინებით საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 34-ე მუხლის მე-3 ნაწილის შესაბამისად, დასაშვებობის შესამოწმებლად წარმოებაში იქნა მიღებული საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს, ლ. მ-ისა და ც. ბ-ის საკასაციო საჩივრები.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2021 წლის 21 იანვრის განჩინებით საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროსა და ლ. მ-ისა და ც. ბ-ის საკასაციო საჩივრები მიჩნეულ იქნა დასაშვებად და მათი განხილვა დაინიშნა მხარეთა დასწრების გარეშე.

ს ა მ ო ტ ი ვ ა ც ი ო ნ ა წ ი ლ ი :

საკასაციო სასამართლო საქმის მასალების გაცნობის, საკასაციო საჩივრების საფუძველების შესწავლისა და გასაჩივრებული გადაწყვეტილების კანონიერება-დასაბუთებლობის შემოწმების შედეგად მიიჩნევს, რომ ლ. მ-ისა და ც. ბ-ის საკასაციო საჩივარი არ უნდა დაკმაყოფილდეს,

ხოლო საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს საკასაციო საჩივარი უნდა დაკმაყოფილდეს ნაწილობრივ, მორალური ზიანის ანაზღაურების ნაწილში გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2019 წლის 11 დეკემბრის გადაწყვეტილება და ამ ნაწილში მიღებულ იქნეს ახალი გადაწყვეტილება, რომლითაც ლ. მ-ისა და ც. ბ-ის სასარჩელო მოთხოვნა მორალური ზიანის ანაზღაურების თაობაზე უნდა დაკმაყოფილდეს ნაწილობრივ.

საკასაციო პალატა უპირველესად იმსჯელებს ლ. მ-ისა და ც. ბ-ის საკასაციო საჩივართან დაკავშირებით. კერძოდ, წარმოდგენილი საკასაციო საჩივრით მოთხოვნილი იყო მატერიალური ზიანის ანაზღაურების ნაწილში სააპელაციო სასამართლოს გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმება და ამ ნაწილში ახალი გადაწყვეტილების მიღებით სარჩელის დაკმაყოფილება, კერძოდ, ადმინისტრაციულ ორგანოთათვის მატერიალური ზიანის სახით 150 000 ლარის ანაზღაურება და სარჩოს სახით 100 (ასი) ლარის ანაზღაურება ... წლის ...აპრილიდან სიცოცხლის მანძილზე. თუმცა კასატორებმა წარმოდგენილ საკასაციო საჩივარში შეამცირეს მოპასუხისათვის 150 000 ლარის დაკისრების თაობაზე სასარჩელო მოთხოვნა და მოითხოვეს საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროსათვის მათი ბინის გამოსყიდვისათვის საჭირო 19 800 აშშ დოლარის ეროვნულ ვალუტაში ექვივალენტის - 58 554.54 ლარის ანაზღაურების დაკისრება.

საკასაციო პალატა მიუთითებს საქართველოს კონსტიტუციის სადავო პერიოდში მოქმედი რედაქციის 42-ე მუხლის მე-9 ნაწილზე (მოქმედი რედაქციის მე-18 მუხლის მე-4 პუნქტი), რომლის თანახმად, სახელმწიფო ადმინისტრაციული ორგანოს, აგრეთვე, მისი თანამდებობის პირის ან სხვა სახელმწიფო მოსამსახურის მიერ მისი სამსახურებრივი მოვალეობის განხორციელებისას მიყენებული ზიანისათვის სახელმწიფოს პასუხისმგებლობის განსაკუთრებულ წესს ადგენს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 207-209-ე მუხლები. კერძოდ, აღნიშნული კოდექსის 208-ე მუხლის პირველი ნაწილი ცალსახად განსაზღვრავს, რომ სახელმწიფო ადმინისტრაციული ორგანოს, აგრეთვე მისი თანამდებობის პირის ან ამ ორგანოს სხვა სახელმწიფო მოსამსახურის ან საჯარო მოსამსახურის (გარდა ამ მუხლის მე-2 ნაწილით განსაზღვრული საჯარო მოსამსახურისა) მიერ თავისი სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებისას მიყენებული ზიანისათვის პასუხისმგებელია სახელმწიფო. ამასთან, იმის გათვალისწინებით, რომ ადმინისტრაციული ორგანოს ზიანის მიყენება არსებითად არ განსხვავდება კერძო პირის ანალოგიური ქმედებისაგან, კოდექსის 207-ე მუხლით განსაზღვრულ იქნა კერძო სამართალში დადგენილი პასუხისმგებლობის ფორმებისა და პრინციპების გავრცელება სახელმწიფოს პასუხისმგებლობის შემთხვევებზეც, რაც გამოიხატა პასუხისმგებლობის სახეების დადგენით სამოქალაქო კოდექსზე მითითებით, იმ გამონაკლისის გარდა, რაც თავად ამ კოდექსით არის გათვალისწინებული.

საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 1005-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, თუ სახელმწიფო მოსამსახურე ან საჯარო მოსამსახურე განზრახ ან უხეში გაუფრთხილებლობით არღვევს თავის სამსახურებრივ მოვალეობას სხვა პირის მიმართ, სახელმწიფო (მუნიციპალიტეტი) ან ის ორგანო, რომელშიც აღნიშნული მოსამსახურე მუშაობს, ვალდებულია აანაზღაუროს მიყენებული ზიანი. განზრახვის ან უხეში გაუფრთხილებლობის დროს სახელმწიფო მოსამსახურე ან საჯარო მოსამსახურე სახელმწიფოსთან (მუნიციპალიტეტთან) ერთად, სოლიდარულად აგებს პასუხს. ამავე კოდექსის 997-ე მუხლის თანახმად კი, პირი ვალდებულია აანაზღაუროს ზიანი, რომელიც მიადგა მესამე პირს მისი მუშაკის მართლსაწინააღმდეგო მოქმედებით თავისი შრომითი (სამსახურებრივი) მოვალეობის შესრულებისას. პასუხისმგებლობა არ დადგება, თუ მუშაკი მოქმედებდა ბრალის გარეშე.

საკასაციო პალატა იზიარებს სააპელაციო სასამართლოს მითითებას, რომ განსახილველი შემთხვევისათვის რელევანტურია საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 997-ე მუხლი. ამასთან, საკასაციო პალატა ეთანხმება სააპელაციო სასამართლოს შეფასებას, რომ მოსარჩელებს უფლება ჰქონდათ ზიანის ანაზღაურება მოეთხოვათ არა შინაგან საქმეთა სამინისტროსათვის სამოქალაქო კოდექსის 997-ე მუხლის გამოყენებით, არამედ ლ. მ-ისათვის ამავე კოდექსის 999-ე მუხლის საფუძველზე. თუმცა საგულისხმოა ისიც, რომ საქართველოს ადმინისტრაციული და სამოქალაქო საპროცესო კოდექსების მე-3 მუხლში რეგალმენტირებული დისპოზიციურობის პრინციპიდან გამომდინარე, მოსარჩელე აღჭურვილია დავის საგნისა და შესაბამისი მოთხოვნის ადრესატის განსაზღვრის არჩევანის თავისუფლებით. ამდენად, მარტოოდენ ის ფაქტი, რომ მოსარჩელებს ჰქონდათ უფლება, ზიანის ანაზღაურება მოეთხოვათ უშუალოდ ზიანის მიმყენებელი ფიზიკური პირის - ლ. მ-ის მიმართ, ვერ გამოიცხავს წარმოდგენილი სასარჩელო მოთხოვნების საფუძველიანობას.

საკასაციო პალატა ასევე იზიარებს სააპელაციო სასამართლოს მითითებას, რომ ზიანის ანაზღაურებისთვის უნდა არსებობდეს შესაბამისი წინაპირობები. კერძოდ, პირის მართლსაწინააღმდეგო მოქმედება (უმოქმედობა), დამდგარი ზიანი, მიზეზმდეგობრივი კავშირის არსებობა ქმედებასა და შედეგს შორის და ზიანის მიმყენებლის ბრალეულობა. მოხელის ქმედება, რომელმაც ზიანი გამოიწვია, უნდა გამოდინარეობდეს მოხელის სამსახურებრივი მოვალეობიდან და უნდა იყოს მართლსაწინააღმდეგო და ბრალეული, რაც გამოიხატება პირის შეგნებულ, მიზანმიმართულ უმოქმედობაში ან უხეშ გაუფრთხილებლობაში, ანუ პირი შეგნებულად უნდა უშვებდეს პირისათვის ზიანის მიმყენებელი გარემოების დადგომას და არ ახორციელებდეს მისთვის კანონით დაკისრებულ ვალდებულებებს მის თავიდან ასაცილებლად. ამასთან, ქმედების უკანონობა დადასტურებული უნდა იყოს კანონით დადგენილი წესით, რომელიც პირდაპირ მიზეზობრივ კავშირში იქნება დამდგარ ზიანთან. ზიანის მიმყენებლის მართლსაწინააღმდეგო ქმედებასა და დამდგარ ზიანს შორის მიზეზობრივი

კავშირის არსებობა კი წარმოადგენს დელიქტური პასუხისმგებლობის დადგომის სავალდებულო პირობას და გამოიხატება იმაში, რომ პირველი წარმოშობს მეორეს. პასუხისმგებლობა დგება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ზიანი იყო ზიანის მიმყენებლის მოქმედების (უმოქმედობის) პირდაპირი და გარდაუვალი შედეგი.

საკასაციო სასამართლო მიზანშეწონილად მიიჩნევს განცალკევებით იმსჯელოს მოსარჩელეთა თითოეული მოთხოვნის საფუძვლიანობაზე. კერძოდ, მოსარჩელების - ლ. მ-ისა და ც. ბ-ის ერთ-ერთ მოთხოვნას წარმოადგენდა მოპასუხე ადმინისტრაციულ ორგანოს დაკისრებოდა მატერიალური ზიანის ანაზღაურება 150 000 ლარის ოდენობით. საკასაციო პალატა განმეორებით ამახვილებს ყურადღებას იმ გარემოებაზე, რომ **კასატორებმა წარმოდგენილ საკასაციო საჩივარში შეამცირეს მოპასუხისათვის 150 000 ლარის დაკისრების თაობაზე სასარჩელო მოთხოვნა და მოითხოვეს საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროსათვის მათი ბინის გამოსყიდვისათვის საჭირო 19 800 აშშ დოლარის ეროვნულ ვალუტაში ექვივალენტის - 58 554.54 ლარის ანაზღაურების დაკისრება.**

საკასაციო სასამართლო მიუთითებს საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 1005-ე მუხლის პირველ ნაწილზე, რომლის შინაარსიდან გამომდინარეობს, რომ სახელმწიფოს მიერ მიყენებული ზიანი შეიძლება ანაზღაურდეს, თუ სახეზეა ზიანი, ზიანი მიყენებულია სახელმწიფო/სახელმწიფო მოსამსახურის განზრახი ან უხეში გაუფრთხილებლობით ჩადენილი მართლსაწინააღმდეგო ქმედებით და ქმედებასა და დამდგარ ზიანს შორის არსებობს მიზეზობრივი კავშირი. ზიანის ანაზღაურებისათვის მნიშვნელოვანია არსებობდეს მოცემული სამივე კომპონენტი, წინააღმდეგ შემთხვევაში დაუშვებელია ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნის დაკმაყოფილება.

საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 408-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, იმ პირმა, რომელიც ვალდებულია აანაზღაუროს ზიანი, უნდა აღადგინოს ის მდგომარეობა, რომელიც იარსებებდა, რომ არ დამდგარიყო ანაზღაურების მავალდებულებელი გარემოება. ამავე კოდექსის 411-ე მუხლის შესაბამისად, ზიანი უნდა ანაზღაურდეს არა მხოლოდ ფაქტობრივად დამდგარი ქონებრივი დანაკლისისთვის, არამედ მიუღებელი შემოსავლისთვისაც. მიუღებლად ითვლება შემოსავალი, რომელიც არ მიუღია პირს და რომელსაც იგი მიიღებდა, ვალდებულება ჯეროვნად რომ შესრულებულიყო. ამავე კოდექსის 412-ე მუხლის მიხედვით კი, ანაზღაურებას ექვემდებარება მხოლოდ ის ზიანი, რომელიც მოვალისათვის წინასწარ იყო სავარაუდო და წარმოადგენს ზიანის გამომწვევი მოქმედების უშუალო შედეგს.

საკასაციო პალატა იზიარებს სააპელაციო სასამართლოს მითითებას, რომ მიუღებელი შემოსავალი წარმოადგენს სავარაუდო შემოსავალს, მაგრამ მისი დადგენისათვის გათვალისწინებულ უნდა იქნას, თუ რამდენად მოსალოდნელი იყო მისი მიღება. ზიანის ანაზღაურების ერთ-ერთი აუცილებელი ნიშანი კი ისაა, რომ ზიანი უნდა იყოს ზიანის გამომწვევი მოქმედების უშუალო შედეგი. საკასაციო სასამართლო ეთანხმება სააპელაციო სასამართლოს განმარტებას, რომ მართალია, მიუღებელი შემოსავლის არსი მდგომარეობს მის მიუღებლობაში, მაგრამ არსებითია განისაზღვროს, რომ არა ზიანის მიმყენებლის ქმედება, რამდენად მიიღებდა მხარე ამ სარგებელს და რამდენად რეალური იქნებოდა აღნიშნული. ამრიგად, მიუღებელი შემოსავლის მტკიცება არ უნდა ეფუძნებოდეს აბსტრაქტულ, მხოლოდ მოსაზრებაზე დამყარებულ გარემოებებს, არამედ უნდა დასტურდებოდეს კონკრეტული ფაქტებითა და მტკიცებულებებით.

განსახილველ შემთხვევაში, საკასაციო პალატა იზიარებს სააპელაციო სასამართლოს განმარტებას, რომ მოსარჩელებს არ წარმოუდგენიათ მტკიცებულებები, რომლითაც დადასტურდებოდა ლ. მ-ის მიერ მათთვის ბინის ყიდვის დაპირების ფაქტი. ამასთან, აღნიშნულის დამადასტურებელი მტკიცებულება კასატორების მიერ არც საქმის ქვედა ინსტანციის სასამართლოებში საქმის განხილვის დროს არ წარმოდგენილა. საკასაციო პალატა ხაზგასმით აღნიშნავს იმასაც, რომ ლ. მ-ის გარდაცვალების ფაქტი არ არის პირდაპირ კავშირში მოსარჩელეთა სახელშეკრულებო ურთიერთობებით წარმოშობილ ვალდებულებებთან. შესაბამისად, კასატორთა მოთხოვნა მათი ბინის გამოსყიდვისათვის საჭირო თანხის მოთხოვნასთან დაკავშირებით უსაფუძვლოა და ვერ იქნება გაზიარებული. ამდენად, საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ მიუღებელი შემოსავლის დაკისრების საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 411-ე მუხლით გათვალისწინებული წინაპირობები არ იკვეთება. ამდენად, აღნიშნულ ნაწილში საკასაციო სასამართლო იზიარებს სააპელაციო სასამართლოს მსჯელობებს და მათ საფუძველზე გაკეთებულ დასკვნებს.

რაც შეეხება კასატორთა მოთხოვნას მოპასუხე ადმინისტრაციული ორგანოსათვის ლ. მ-ის სასარგებლოდ სარჩოს ანაზღაურების დაკისრების თაობაზე, საკასაციო პალატა მიუთითებს საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 1006-ე მუხლის პირველ ნაწილზე, რომლის თანახმად, დაზარალებულის გარდაცვალების შემთხვევაში ზიანის მიმყენებელმა სარჩოს დაწესებით უნდა აუნაზღაუროს ზიანი იმ პირებს, რომელთა რჩენაც დაზარალებულს ევალებოდა. ეს ვალდებულება ძალაშია, ვიდრე დაზარალებული ვალდებული იქნებოდა ეხადა სარჩო.

განსახილველ შემთხვევაში, საკასაციო სასამართლო იზიარებს სააპელაციო სასამართლოს მითითებას იმ გარემოებაზე, რომ ლ. მ-ის გარდაცვალების დროისათვის ლ. მ-ე არ იყო საპენსიო ასაკს მიღწეული. მის მიერ წარმოდგენილი ცნობა, რომ იგი იღებს კომპენსაციას, როგორც შინაგან საქმეთა სამინისტროს ყოფილი თანამშრომელი, არ ადასტურებს მის საპენსიო ასაკს და არც მის შრომისუუნარობას. ეს დოკუმენტი ადასტურებს მის მიერ არა ასაკის გამო, არამედ შრომითი სტაჟის გამო კომპენსაციის მიღებას. ამასთან, საქმეში მხარეთა მიერ არ არის წარმოდგენილი მკაიბიოლოგია. რომლითაც დადასტურდებოდა ლ. მ-ის მიერ მის გართავალობაში ასაკოვნა

რჩენის ფაქტი. საკასაციო პალატა ასევე იზიარებს სააპელაციო სასამართლოს შეფასებას, რომ მითითებული მუხლის გამოყენებისათვის სახეზე უნდა იყოს დაზარალებულის ცალსახად დადასტურებული ვალდებულება - არჩინოს ან სარჩო გადაუხადოს პირს, რისი დამტკიცებაც მოცემულ შემთხვევაში, მოსარჩელებმა ვერ უზრუნველყვეს. რაც შეეხება საქმეში წარმოდგენილ ლ. მ-ის ჯანმრთელობის მდგომარეობის შესახებ ცნობას, საკასაციო პალატა ეთანხმება სააპელაციო სასამართლოს შეფასებას, რომ აღნიშნული ცნობა იძლევა მხოლოდ ინფორმაციას დავის მიმდინარეობის დროს კასატორის სამედიცინო დიაგნოზების შესახებ, თუმცა არ იძლევა შესაძლებლობას დადგინდეს, იყო თუ არა იგი შრომისუუნარო ან შეზღუდული შრომისუნარიანი ჯანმრთელობის მდგომარეობის გამო ლ. მ-ის გარდაცვალების დროს. ამდენად, საკასაციო სასამართლო ეთანხმება სააპელაციო პალატის მსჯელობას და სამართლებრივ დასკვნებს აღნიშნული სასარჩელო მოთხოვნის დასაბუთებულობასთან დაკავშირებით და მიიჩნევს, რომ არ არსებობს სარჩელის მითითებულ ნაწილში დაკმაყოფილების ფაქტობრივ-სამართლებრივი საფუძვლები.

ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საკასაციო პალატა თვლის, რომ ლ. მ-ისა და ც. ბ-ის საკასაციო საჩივარი ვერ ადასტურებს სააპელაციო სასამართლოს გასაჩივრებული გადაწყვეტილების უსაფუძვლობას მატერიალური ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნის ნაწილში, რის გამოც წარმოდგენილი საკასაციო საჩივარი არ უნდა დაკმაყოფილდეს.

რაც შეეხება საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს საკასაციო საჩივრისა და მორალური ზიანის სახით 50 000 ლარის ანაზღაურების დავალების თაობაზე ლ. მ-ის და ც. ბ-ის მიერ წარმოდგენილი სასარჩელო მოთხოვნის საფუძვლიანობას, საკასაციო პალატა აღნიშნავს, რომ განსახილველი საკითხის გადაწყვეტისათვის არსებითია განისაზღვროს მშობლის მიერ შვილის გარდაცვალებით გამოწვეული მორალური ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნის სამართლებრივი წინაპირობები, კერძოდ, დადგინდეს მოქმედი კანონმდებლობით დაშვებულია თუ არა მშობლისათვის ამგვარი ზიანის ანაზღაურება და ამგვარი შესაძლებლობის დადასტურების პირობებში, განისაზღვროს, თუ რა წინაპირობები უნდა იქნეს დაკმაყოფილებული ასეთი მოთხოვნის საფუძვლიანობის მტკიცებისათვის.

საკასაციო პალატა უპირველესად მიუთითებს საქმეზე დადგენილ ფაქტობრივ გარემოებებზე, კერძოდ, უდავოა, რომ ლ. მ-ი ავტოსაგზაო შემთხვევის მომენტისათვის იყო სამინისტროს თანამშრომელი. ხსენებული შემთხვევის მომენტისათვის იგი ასრულებდა სამსახურებრივ მოვალეობას - ჯერ კიდევ იმყოფებოდა სამსახურებრივ მივლინებაში. სისხლის სამართლის საქმის მასალებში მოთავსებული ალკოჰოლური თრობის ფაქტის დადგენის სამედიცინო შემოწმების ოქმის თანახმად კი, ლ. მ-მა იმ დღით დალია 4 ბოთლი ლუდი, აქვს ალკოჰოლის მკვეთრი სუნის და დაუდგინდა ნასვამობა - 0.8 პრომილე. ასევე, სისხლის სამართლის საქმის მასალებში მოთავსებული, ლ. მ-ის მოწმის სახით დაკითხვის ოქმის თანახმად, იგი აცხადებს, რომ საჭეს მართავდა ნასვამ მდგომარეობაში, თუმცა შემდეგ განმარტავს, რომ იყო წინა დღის ნასვამი.

საგულისხმოა ისიც, რომ 2018 წლის 18 სექტემბრის სხდომის ოქმის თანახმად, ლ. მ-ის მიმართ სისხლის სამართლის საქმის განხილვისას, 17:25 წუთზე, მან თავი დამნაშავედ სცნო, აღიარა ჩადენილი ქმედება და მოინანია იგი. აღნიშნული სხდომის მიმდინარეობისას აღსანიშნავია შემდეგიც: ლ. მ-ემ დასვა საკითხი იმის შესახებ, რომ თუკი იგი დათანხმდებოდა ლ. მ-ის მიმართ საქმის შეწყვეტას ამნისტიის საფუძველზე, მას შესაძლოა დაეკარგა შემდგომში ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნის უფლება, რაზეც მოსამართლემ განუმარტა, რომ მისი თანხმობის შემთხვევაში საქმე შეწყდებოდა არა პირის გამართლების, არამედ ამნისტიის გამოყენების გამო.

საკასაციო სასამართლო მიუთითებს საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 992-ე მუხლზე, რომლის თანახმად, პირი, რომელიც სხვა პირს მართლსაწინააღმდეგო, განზრახი ან გაუფრთხილებელი მოქმედებით მიაყენებს ზიანს, ვალდებულია აუნაზღაუროს მას ეს ზიანი.

როგორც ზემოაღნიშნული, ასევე სისხლის სამართლის საქმეში არსებული სხვა მტკიცებულებებისა და ფაქტობრივი გარემოებების ერთობლიობაში შეფასებით, საკასაციო სასამართლო იზიარებს სააპელაციო პალატის შეფასებას, რომ სახეზეა სამინისტროს თანამშრომლის - ლ. მ-ის მიერ ჩადენილი მართლსაწინააღმდეგო ქმედება. სახეზეა შედეგიც - პირის გარდაცვალება, უდავოა მიზეზობრივი კავშირი ქმედებასა და შედეგს შორის და ასევე ლ. მ-ის ბრალიც, რაც ზიანის ანაზღაურების საფუძველია. ლ. მ-ის მიერ მართლსაწინააღმდეგო ქმედების ჩადენაზე მეტყველებს ის ფაქტიც, რომ მასზე გავრცელდა „ამნისტიის შესახებ“ კანონის მე-... მუხლის მე-2 პუნქტი, რომლის თანახმადაც, გათავისუფლდეს სისხლის სამართლებრივი პასუხისმგებლობისა და სასჯელისაგან პირი, რომელმც ჩაიდინა გაუფრთხილებლობითი „დანაშაული“... მართალია, ადმინისტრაციული სამართალწარმოების ფარგლებში ვერ მოხდება პირის მიერ ჩადენილი ქმედების დანაშაულად კვალიფიკაცია, თუმცა საკასაციო სასამართლოსათვის ნათელია კანონმდებლის მიზანი, პირს აპატიოს დადასტურებულად მიჩნეული უკანონობა, რაც, საკასაციო პალატის მოსაზრებით, ადასტურებს ლ. მ-ის მიერ მართლსაწინააღმდეგო ქმედების ჩადენას.

საკასაციო სასამართლო მიუთითებს, რომ ზიანის ანაზღაურებისათვის აუცილებელი კომპონენტების დადასტურების შემდგომ, აუცილებელია შეფასდეს უშუალოდ მორალური ზიანის ანაზღაურების მომწესრიგებელი სამართლებრივი რეგულირება. საკასაციო სასამართლო აღნიშნავს, რომ არაქონებრივი ზიანის ანაზღაურების საკითხს აწესრიგებს საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 413-ე მუხლი, რომლის თანახმად, არაქონებრივი ზიანისათვის ფულადი ანაზღაურება შეიძლება მოიხდეს იმის მხოლოდ ანონიმოზი ფოსტით განსაზღვრული

შემთხვევებში გონივრული და სამართლიანი ანაზღაურების სახით. სხეულის დაზიანების ან ჯანმრთელობისათვის ვნების მიყენების შემთხვევებში დაზარალებულს შეუძლია მოითხოვოს ანაზღაურება არაქონებრივი ზიანისთვისაც. მოხმობილი მუხლის დისპოზიცია ცხადყოფს, რომ არაქონებრივი ზიანის ანაზღაურებისათვის აუცილებელია, კანონმდებლობა პირდაპირ იცნობდეს კონკრეტული სახის არაქონებრივი ზიანის ანაზღაურების შესაძლებლობას. აღსანიშნავია, რომ ამ მიმართულებით საქართველოს უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკა საკმაოდ არათანმიმდევრულად ყალიბდებოდა წლების განმავლობაში, თუმცა ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 19.07.2018წ. გადაწყვეტილებით საქმეზე „სარიშვილი-ბოლქვაძე საქართველოს წინააღმდეგ“ (Sarishvili-Bolkvadze v Georgia, no. 58240/08) მიდგომა საკითხისადმი რადიკალურად შეიცვალა. კერძოდ, მოხმობილ გადაწყვეტილებაში ევროპულმა სასამართლომ გააკრიტიკა ქართული კანონმდებლობა, რომელიც ყველა შემთხვევაში „უპირობო უარს“ აცხადებდა შვილის გარდაცვალების გამო მიყენებული მორალური ზიანის ანაზღაურებაზე. ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ განმარტა, რომ „უზენაესი სასამართლოს მიერ იმის დადასტურების ფონზე, რომ მომჩივანმა „უდავოდ“ განიცადა ფსიქოლოგიური სტრესი მისი ახალგაზრდა შვილის გარდაცვალების გამო, უპირობო საკანონმდებლო შეზღუდვით მომჩივანს გაუმართლებლად წაერთვა შესაძლებლობა, სასამართლოს გზით მოეთხოვა კომპენსაციის მიღება არაქონებრივი ზიანის სანაცვლოდ, როგორც მისთვის ხელმისაწვდომი სამოქალაქო სამართლებრივი დაცვის საშუალება“ (ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 19.07.2018წ. გადაწყვეტილება საქმეზე „სარიშვილი-ბოლქვაძე საქართველოს წინააღმდეგ“ (Sarishvili-Bolkvadze v Georgia), no. 58240/08); §97).

საკასაციო პალატა მიუთითებს, რომ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს ზემოხსენებული გადაწყვეტილების საფუძველზე მიღებულ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის #ბს-327-309(23-07) გადაწყვეტილებაში აღნიშნა, რომ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს განმარტებით, „კონვენციის მე-2 მუხლის დარღვევის შედეგად არაქონებრივი ზიანის ანაზღაურება პრინციპში შესაძლებელი უნდა იყოს, როგორც სამართლიანი დაცვის ერთ-ერთი ფორმა (§96). სასამართლომ აღნიშნა, რომ მსგავსი კომპენსაცია ხელმისაწვდომი უნდა იყოს, მოქმედმა საკანონმდებლო შეზღუდვამ მოსარჩელეს ჩამოართვა მისთვის ხელმისაწვდომი სამართლებრივი დაცვის საშუალებით მორალური ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნის უფლება. ევროპულ სასამართლოს არ დაუდასტურებია დაცვის განმხილველი სასამართლოს მიერ მტკიცებულებათა არასათანადოდ გამოკვლევა, ფაქტობრივი გარემოებების არასრულად დადგენა და სხვ., სახელმწიფოს მიერ კონვენციის ნორმების დარღვევა სათანადო საკანონმდებლო რეგულირების ჩარჩოს არარსებობის გამო დადგინდა (§§95-97).“

საკასაციო სასამართლო ასევე მიზანშეწონილად მიიჩნევს ყურადღება გაამახვილოს ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს სხვადასხვა გადაწყვეტილებებში ჩამოყალიბებულ მიდგომებზე. კერძოდ, ევროპული სასამართლო ახლობელი ადამიანის გარდაცვალებით გამოწვეული არაქონებრივი ზიანის ანაზღაურების კონტექსტში ერთმანეთისაგან მკვეთრად მიჯნავს საჯარო მოხელის და კერძო პირის ქმედებით გამოწვეული გარდაცვალების შემთხვევებს. ორივე შემთხვევაში, სტრასბურგის სასამართლოს მიდგომა არის განსხვავებული, უფრო კონკრეტულად, ევროპული სასამართლო სახელმწიფოს ავალდებულებს, კონვენციის მე-2 და მე-13 მუხლებიდან გამომდინარე, ეროვნულ კანონმდებლობაში იქონიოს შვილის გარდაცვალებით გამოწვეული მორალური ზიანის ანაზღაურების შესაძლებლობის მარეგულირებელი ნორმები (იხ. მაგალითად, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილებები საქმეებზე აკოვი თურქეთის წინააღმდეგ (Akkoc v. Turkey), nos. 22947/93, 22948/93, 2000, კენანი გაერთიანებული სამეფოს წინააღმდეგ (Keenan v. United Kingdom), no. 27229/95, 2001, ზეტი და სხვები გაერთიანებული სამეფოს წინააღმდეგ (Z and others v. United Kingdom), no. 29392/95, 2001, რეინოლდსი გაერთიანებული სამეფოს წინააღმდეგ (Reynolds v. The United Kingdom), no. 2694/08, 2012), მაშინ, როდესაც კერძო პირის მიერ ზიანის მიყენების შემთხვევაში, სახელმწიფოებს არ აკისრიათ ვალდებულება, კანონმდებლობით კომპენსაციის სახედ გათვალისწინებული ჰქონდეთ მორალური ზიანი, იმ შემთხვევაში, თუკი ხელმეოფი პირი არ არის სახელმწიფოს წარმომადგენელი და აღნიშნულ შემთხვევასთან მიმართებით, არ იკვეთება სახელმწიფოს არც პირდაპირი და არც ირიბი პასუხისმგებლობა (იხ. მაგალითად ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილებები საქმეზე ზავოლოკა ლატვიის წინააღმდეგ (Zavoloka v. Latvia), no. 58447/00, 2009, ბრინკატი და სხვები მალტის წინააღმდეგ (Brincat and others v. Malta), nos. 60908/11, 62110/11, 62129/11, 62312/11, 62338/11, 2014).

საკასაციო პალატა უპირველესად აღნიშნავს, რომ მოსარჩელები არაქონებრივი ზიანის ანაზღაურებას ითხოვენ არა როგორც გარდაცვლილი შვილის უფლებამონაცვლები, არამედ პირადად, როგორც შვილის გარდაცვალებით უშუალოდ დაზარალებული პირები. ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა კონვენციის 46-ე მუხლის თანახმად, ხელშემკვრელი მხარეები კისრულობენ ვალდებულებას, დაემორჩილონ სასამართლოს საბოლოო გადაწყვეტილებას ნებისმიერ საქმეზე, რომლის მხარეებიც ისინი არიან. საკასაციო სასამართლო ხაზგასმით მიუთითებს, რომ კანონმდებლობაში სათანადო რეგულირების არარსებობის მიუხედავად, ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ 19.07.2018წ. გადაწყვეტილებაში საქმეზე „სარიშვილი-ბოლქვაძე საქართველოს წინააღმდეგ“ (Sarishvili-Bolkvadze v. Georgia) (no. 58240/08) მიუთითა გარდაცვლილის დედისათვის განცდილი მორალური ტანჯვით მიყენებული ზიანის კომპენსირების აუცილებლობაზე.

საკასაციო პალატა მიუთითებს ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა

დაცვის კონვენციის მე-2 მუხლზე (სიცოცხლის უფლება), რომლის თანახმად, ყოველი ადამიანის სიცოცხლის უფლება კანონით არის დაცული.

საკასაციო პალატა განმარტავს, რომ რამდენადაც კონვენცია ინკორპორირებულია სახელმწიფოს სამართლებრივ სისტემაში, სასამართლომ უნდა იხელმძღვანელოს კონვენციით, ისევე, როგორც შიდა სამართლის სხვა ნორმებით. საქართველოს კონსტიტუციის მე-4 მუხლის მე-3 პუნქტისა და „ნორმატიული აქტების შესახებ“ კანონის მე-7 მუხლის მე-3 პუნქტის თანახმად, საქართველოს კანონმდებლობა შეესაბამება საერთაშორისო სამართლის საყოველთაოდ აღიარებულ პრინციპებსა და ნორმებს. საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულებას, თუ იგი არ ეწინააღმდეგება საქართველოს კონსტიტუციას ან კონსტიტუციურ შეთანხმებას, აქვს უპირატესი იურიდიული ძალა შიდასახელმწიფოებრივი ნორმატიული აქტის მიმართ.

აღსანიშნავია ის გარემოებაც, რომ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს უახლესი სასამართლო პრაქტიკა შესატყვისება ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილებებში ასახულ მოთხოვნებს მშობლისათვის შვილის გარდაცვალების შედეგად მიყენებული მორალური ზიანის ანაზღაურებისათვის საჭირო სათანადო სამართლებრივი საშუალებების არსებობის აუცილებლობასთან დაკავშირებით. კერძოდ, სათანადო საკანონმდებლო რეგულირების არარსებობის მიუხედავად, ჩამოყალიბებულმა ერთგვაროვანმა სასამართლო პრაქტიკამ გვერდი აუარა საკანონმდებლო ვაკუუმს და შესაბამისი პირობების არსებობისას, დასაშვებად აქცია შვილის გარდაცვალების შედეგად მშობლისათვის მიყენებული არაქონებრივი ზიანის ანაზღაურება. საკასაციო პალატა მიუთითებს, რომ შვილის გარდაცვალებით განცდილი ზიანის ანაზღაურებასთან დაკავშირებით ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს მიერ განხილულ საქმეებში ძირითად კრიტიკის საგნად არის ქცეული ამგვარი ზიანის ანაზღაურების უპირობო გამორიცხვა. ევროპული სასამართლო ხელშეშვენიერად სახელმწიფოებს მოუწოდებს, რომ აუცილებელია ეროვნულ საკანონმდებლო სივრცეში გაითვალისწინონ აღნიშნული სახის არაქონებრივი ზიანის ანაზღაურებისათვის საჭირო სამართლებრივი საშუალებები, თუმცა სტრასბურგის სასამართლო თავად სახელმწიფოებს უტოვებს მიხედულების თავისუფალ ფარგლებს ამგვარი ზიანის ანაზღაურებასთან დაკავშირებული დეტალური საკითხების განსაზღვრაში.

საკასაციო პალატა აღნიშნავს, რომ საჯარო მოხელის ბრალეული ქმედების შედეგად პირის გარდაცვალებით გამოწვეული უდიდესი ტრაგედია გარდაცვლილი პირის მშობლებში უდავოდ იწვევს განსაკუთრებით მტკივნეული სულიერი განცდების წარმოქმნას. საგამონაკლისო შემთხვევების გარდა (მაგალითად, ისეთ შემთხვევებში, როდესაც ბიოლოგიურ მშობლებს არანაირი ურთიერთობა არ აქვთ გარდაცვლილ პირთან), შვილის გარდაცვალებას მოჰყვება მშობლების სულიერი ტანჯვა, ფსიქიკური სტრესი. საკასაციო პალატა მიუთითებს საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2018 წლის 20 ივლისის #ას-660-660-2018 გადაწყვეტილებაზე (§64), სადაც საკასაციო პალატა განმარტავს, რომ „სკ-ის 413-ე მუხლის მე-2 ნაწილით განსაზღვრული ჯანმრთელობის დაზიანებით გამოწვეული მორალური ზიანის მახასიათებელი თვისება არის ადამიანის ფსიქიკური და სულიერი ბუნების სფეროში ნეგატიური ზემოქმედების მოხდენა, რაც გამოიხატება ფიზიკურ და ზნეობრივ ტანჯვაში. შესაბამისად, მორალური ზიანი სახეზეა, როდესაც სახეზეა ადამიანის ფსიქიკის სფეროში ნეგატიური ცვლილების არსებობა, რაც გამოიხატება ფიზიკურ და ზნეობრივ ტანჯვაში. ზიანის ანაზღაურებისას გადამწყვეტ როლს ასრულებს ზიანის სიმძიმე. მსუბუქი სულიერი განცდები, მსგავსად მსუბუქი ფიზიკური ტკივილისა, მხედველობაში არ მიიღება, ხოლო როდესაც ადგილი აქვს ისეთ ზიანს, რომლის დროსაც, როგორც წესი, მოსალოდნელია მძიმე ფსიქიკური განცდები, სულიერი ტანჯვა, და ა. შ. მოქმედებს ე.წ. მორალური ზიანის პრეზუმფცია და ზიანის მიმყენებლის მიერ საწინააღმდეგოს დადასტურებამდე ივარაუდება, რომ დაზარალებულმა პირმა მძიმე სულიერი ტკივილი განიცადა.“ ანალოგიური განმარტებებია მოცემული 2015 წლის 10 სექტემბრის #ას-979-940-2014 განჩინებაში.

საკასაციო პალატა დამატებით აღნიშნავს, რომ მორალური ზიანის ანაზღაურების თაობაზე ლ. მ-ისა და ც. ბ-ის სასარჩელო მოთხოვნა ეფუძნება არა მხოლოდ ზოგადად შვილის გარდაცვალების ფაქტს, არამედ იმ გარემოებებს, თუ რის შედეგად და რა ვითარებაში გარდაიცვალა დეტექტივის თანაშემწე-გამომძიებელი - ლ. მ-ე. საკასაციო პალატა ხაზგასმით მიუთითებს, რომ განსახილველი საქმისათვის დამახასიათებელია ფაქტობრივ გარემოებათა სპეციფიკურობა, რამდენადაც ლ. მ-ის გარდაცვალება საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროში დასაქმებული საჯარო მოხელის ბრალეულმა ქმედებამ გამოიწვია, კერძოდ, სისხლის სამართალწარმოების ფარგლებში დადგენილ იქნა და სადავო არ არის ის გარემოება, რომ ლ. მ-ე გარდაცვალების მომენტისათვის ასრულებდა სამსახურებრივ მოვალეობას, კერძოდ, ჯერ კიდევ იმყოფებოდა მივლინებაში და ქალაქ ქუთაისიდან ქალაქ თბილისში ბრუნდებოდა ავტომობილით, რომელსაც ნასვამ მდგომარეობაში მართავდა დეტექტივი ლ. მ-ი. საკასაციო პალატა განმარტავს, რომ მივლინებაში მყოფი ლ. მ-ის უსაფრთხო გადაადგილება დამსაქმებელი ადმინისტრაციული ორგანოს - საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს ვალდებულებას განეკუთვნებოდა. სწორედ ადმინისტრაციულ ორგანოზე დაკისრებული უსაფრთხო სამუშაო პირობების შექმნის ვალდებულების შეუსრულებლობას მოჰყვა შედეგად ლ. მ-ის მოულოდნელი გარდაცვალება. შესაბამისად, დაზარალებულ პირთა მძიმე სულიერი ტკივილების წარმოშობა განაპირობა ლ. მ-ის ტრაგიკულმა გარდაცვალებამ.

ამასთან, საკასაციო პალატა საგულისხმოდ მიიჩნევს მიუთითოს საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2012 წლის 27 თებერვლის #ბს-78-78(ა-12)

გადაწყვეტილებაზე, რომლითაც წარდგენილი სარჩელი დაკმაყოფილდა ნაწილობრივ და საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროსა და რამდენიმე ფიზიკურ პირს მოსარჩელის სასარგებლოდ სოლიდარულად დაეკისრათ მორალური ზიანის ანაზღაურება 10 000 ლარის ოდენობით. მოხმობილ გადაწყვეტილებაში საკასაციო სასამართლომ ყურადღება გაამახვილა იმ გარემოებაზე, რომ „მოსარჩელე მორალური ზიანის ანაზღაურების საფუძვლად მიუთითებდა არა მხოლოდ შვილის გარდაცვალებას, არამედ აგრეთვე შვილის უკანონოდ დაკავებას, მის წამებით სიკვდილს, წლების განმავლობაში ეფექტური მართლმსაჯულების განუხორციელებლობას შვილის დაღუპვით განცდილი უდიდესი სულიერი ტანჯვის ფონზე, ასევე, მოპასუხეთა მიერ აღნიშნული საქმის მიმართ ცინიკური დამოკიდებულებით მისთვის უშუალო ზიანის მიყენებას.“

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2012 წლის 3 აპრილის #ბს-1107-1096(კ-11) გადაწყვეტილებაში ასევე აღინიშნა, რომ „მოსარჩელები მორალური ზიანის ანაზღაურების საფუძვლად უთითებდნენ არა მხოლოდ შვილის გარდაცვალებას, არამედ აგრეთვე სამხედრო-საველე სასამართლოს უკანონო შექმნათა და საქმიანობის შედეგად უშუალოდ მათთვის მიყენებულ ზიანს. მოსარჩელები აღნიშნავდნენ, რომ შვილის სამშობლოს მოღალატედ გამოცხადება მათთვის პიროვნულად დამორგუნველი იყო, შეიცვალა მათ მიმართ თანამშრომლებისა და მეზობლების დამოკიდებულება, ნ. ხ-ი, გარდაცვლილის მამა, ერიდებოდა საზოგადოებაში გამოჩენას, რის გამოც მოუხდა სამსახურისათვის თავის დანებება. საომარი მოქმედებების დროს, გარდაცვლილი შვილის ცხედრის მოსაძებნად და გადმოსასვენებლად, ე. მ-ს ორჯერ მოუხდა ავხაზეთის ტერიტორიაზე ჩასვლა, რაც დიდ რისკთან იყო დაკავშირებული, შვილის ცხედრის მოძებნის მიზნით, სამხედრო-საველე სასამართლოს თავჯდომარის მიერ მითითებულ ადგილას გათხარეს საფლავი, სადაც ნახეს თავმოჭრილი გვამი, რომელიც არ აღმოჩნდა მისი შვილი, ანუ მოსარჩელებს სახელმწიფო მოხელეთა მიერ განხორციელებული დანაშაულებრივი ქმედების შედეგად უშუალოდ მიადგათ მორალური ზიანი.“ საქმეზე არსებულმა ფაქტობრივმა მდგომარეობამ საბოლოოდ განაპირობა წარდგენილი სარჩელის ნაწილობრივ დაკმაყოფილება და საქართველოს თავდაცვის სამინისტროსა და ფიზიკური პირებისათვის მორალური ზიანის - 4000 ლარის გადახდის დაკისრება.

განსახილველ საქმესთან მიმართებით, საკასაციო პალატა ასევე დამატებით აღნიშნავს, რომ მოსარჩელებს მრავალი წლის მანძილზე (დაახლოებით 10 წლის განმავლობაში) მოუწიათ უდიდესი ძალისხმევა და სამართლებრივი ბრძოლა იმისათვის, რომ მათი შვილის გარდაცვალების ფაქტთან დაკავშირებით ჯერ განახლებულიყო, ხოლო შემდგომ კი დასრულებულიყო გამოძიება და დამდგარიყო საბოლოო განაჩენი. 2008 წლიდან 2018 წლამდე პერიოდში მოსარჩელები აქტიურად ცდილობდნენ სისხლის სამართლის საქმეზე სხვადასხვა საპროცესო მოქმედების ინიცირებასა თუ მათი განხორციელების დაჩქარებას, რაც, ცხადია, მათთვის დამატებით სტრესულ გარემოს ქმნიდა და კიდევ უფრო ამძაფრებდა იმ ფსიქიკურ ტრავმას, რომელიც მათ შვილის გარდაცვალებით გამოწვეული თავდაპირველი შოკით მიადგათ.

ამასთან, საკასაციო სასამართლო მიუთითებს საქმეში წარმოდგენილი ლ. მ-ის მიმე ჯანმრთელობის მდგომარეობის შესახებ ცნობაზე, რომლის თანახმადაც, მას აქვს გიდ. მოციმციმე არითმია, პერმანენტული არტერიული ჰიპერტენზია I, გულის უკმარისობა, პროსტატის ადენომა, შაქრიანი დიაბეტი ტ.2. დეკომპენსირებული.

საკასაციო სასამართლო აღნიშნავს, რომ ხშირ შემთხვევაში, ადამიანის ჯანმრთელობის მდგომარეობაზე მორალური ტრავმის შედეგები წლების შემდგომ იჩენს თავს. ამას განაპირობებს მორალური ტრავმის განგრძობადი ხასიათი, კერძოდ, ტრავმით გამოწვეული სულიერი ტანჯვა არ არის იმწუთიერი ან დროის კონკრეტულ მონაკვეთში განცდილი. იგი გრძელდება ხანგრძლივად, ტრავმის წარმოშობიდან მთელი შემდგომი პერიოდის განმავლობაში. ამასთან, თავად სულიერი ტანჯვის მიმართ ადამიანის ჯანმრთელობის მდგრადობა არის ინდივიდუალური, რაც გულისხმობს იმას, რომ შესაძლოა ერთი და იმავე ინტენსივობის მორალურმა ტრავმამ სხვადასხვა ადამიანში ჯანმრთელობის სხვადასხვა ხარისხის დაზიანებები გამოიწვიოს. ამდენად, წარმოუდგენელია არსებობდეს ჯანმრთელობის მდგომარეობის დაზიანების უნივერსალური საზომი, რომლის ფარგლებშიც ყველა პირის მიმართ იქნებოდა შესაძლებელი მორალური ზიანის არსებობა-არარსებობის საკითხის განსაზღვრა. აღნიშნული კი მიუთითებს იმაზე, რომ სასამართლო ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში ხელმძღვანელობს განსახილველი საქმისათვის დამახასიათებელი ინდივიდუალური მახასიათებლებით.

საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ საქმეში წარმოდგენილი ლ. მ-ის ჯანმრთელობის მდგომარეობის შესახებ ცნობის გარეშე, ცალსახად სახეზეა მოსარჩელეთათვის შვილის გარდაცვალების შედეგად მიყენებული პრეზუმირებული მორალური ზიანის არსებობა, რომლის გაბათილებაც მოპასუხე ადმინისტრაციულმა ორგანომ საჭირო მტკიცებულებების წარმოდგენით თუ რელევანტური მსჯელობით ვერ შეძლო. თავის მხრივ, წარმოდგენილ ცნობაში გადმოცემული ჯანმრთელობის მდგომარეობის დაზიანებები თავისი ბუნებით სავსებით დასაშვებია გამოწვეული იყოს სწორედ ლ. მ-ისათვის შვილის გარდაცვალებით გამოწვეული ხანგრძლივი სულიერი ტანჯვითა და განგრძობადი ძლიერი ემოციური სტრესით. ამდენად, საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ საქმეზე არსებული ფაქტობრივი გარემოებებით დასტურდება მოსარჩელეთათვის ადმინისტრაციული ორგანოს მხრიდან მორალური ზიანის მიყენება.

რაც შეეხება მორალური ზიანის ოდენობას, ზოგადი წესის მიხედვით, მორალური ზიანის ანაზღაურების მოცულობას განსაზღვრავს სასამართლო მოსარჩელის მოთხოვნის საფუძველზე. ამასთან, ის მოთხოვნა მოსარჩილის მხოლოდ მოსაზრებაა. ანაზღაურების მოცულობის

განსაზღვრა სასამართლოს მიხედვით წყდება. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 413-ე მუხლის მიხედვით, მორალური ზიანი ანაზღაურდება გონივრული და სამართლიანი ოდენობით. მორალური ზიანის ოდენობის განსაზღვრისას სასამართლო მხედველობაში იღებს ისეთ გარემოებებს, როგორცაა: დამდგარი ზიანის სიმძიმე, დაზარალებულის სუბიექტური დამოკიდებულება მორალური ზიანის მიმართ, განცდების ინტენსივობა, შელახული უფლების მნიშვნელობა და სხვ. ამასთანავე, მხედველობაშია მისაღები, რომ მორალური ზიანის სპეციფიკის გათვალისწინებით, მორალური ზიანის ანაზღაურების უმთავრესი მიზანი არ არის ხელყოფილი უფლების რესტიტუცია, რადგან მიყენებულ ზიანს ფულადი ეკვივალენტი არ გააჩნია. მორალური ზიანის კომპენსაციის მიზანია მორალური ზიანით გამოწვეული ტკივილების, ნეგატიური განცდების შემსუბუქება, დადებითი ემოციების გამოწვევა. არაქონებრივი ზიანის ანაზღაურება ვერ აღუდგენს დაზარალებულს ხელყოფამდე არსებულ სულიერ მდგომარეობას, მისი მიზანია არამატერიალური სიკეთის ხელყოფით გამოწვეული ტანჯვის შემსუბუქება, ნეგატიური განცდების სიმძიმისა და ინტენსივობის შემცირება. მორალური ზიანის ანაზღაურება სასამართლოს მიერ ფულადი ფორმით განისაზღვრება ქონებრივი ზიანის ანაზღაურებისაგან დამოუკიდებლად. მორალური (არაქონებრივი) ზიანის ანაზღაურების მოცულობა განისაზღვრება როგორც დამდგარი ზიანის სიმძიმის, ისე ბრალის ხარისხის მიხედვით. ამასთანავე, კომპენსაციის ოდენობა არ უნდა იყოს უსაშველოდ გაზრდილი და კონკრეტული ქვეყნის ეკონომიკურ შესაძლებლობებს მოწყვეტილი.

საკასაციო პალატა განმარტავს, რომ მორალური ზიანის ოდენობის განსაზღვრის მიზნებისათვის, არსებითია გათვალისწინებულ იქნეს ის ფაქტობრივი გარემოებაც, რომ ლ. მ-ე მართალია, გარდაიცვალა სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულების პროცესში, თუმცა არა უშუალოდ პოლიციური დონისძიებების, უფრო კონკრეტულად კი, პოლიციელის პროფესიული საქმიანობისათვის დამახასიათებელი სამსახურებრივი ფუნქციების განხორციელების შედეგად. ამასთან, მოსარჩელეთათვის ასანაზღაურებელი მორალური ზიანის ოდენობის განსაზღვრისას, საკასაციო პალატა ვერ გაიზიარებს სააპელაციო სასამართლოს მოსაზრებას იმასთან დაკავშირებით, რომ მნიშვნელობა არ უნდა მიენიჭოს საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიერ ლ. მ-ის ოჯახზე სახსრების გაცემის ფაქტს. აღნიშნულის საწინააღმდეგოდ, საკასაციო პალატა მიუთითებს, რომ 2008 წლიდან 2017 წლის ჩათვლით საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიერ ლ. მ-ის ოჯახზე გაცემულმა თანხამ ჯამში 25 000 ლარს გადააჭარბა. საკასაციო პალატა აღნიშნავს, რომ მართალია, მითითებული სახსრების გაცემას გააჩნდა მაკომპენსირებელი ბუნება და შესაბამისი კანონისმიერი საფუძველი, თუმცა თანხების გაცემის ფაქტი, ცხადია, მეტყველებს უშუალოდ მოსარჩელეთა და ზოგადად, ლ. მ-ის ოჯახის მიმართ საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს გულისხმიერ დამოკიდებულებაზე. ამდენად, საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიერ მოსარჩელეთა ოჯახზე თანხების გაცემის ფაქტი მხედველობაში უნდა იქნეს მიღებული მორალური ზიანის ოდენობის განსაზღვრისას.

საკასაციო პალატა ასევე ყურადღებას ამახვილებს საქმეზე დადგენილ სხვა ფაქტობრივ გარემოებებზეც, კერძოდ, გარდაცვლილი ლ. მ-ე იყო 24 წლის, მას დარჩა მეუღლე და შვილი, ასაკში შესული მშობლები, ერთადერთი მცირე ფართის საცხოვრებელი, ამასთან, როგორც ზემოთ აღინიშნა, მის მშობლებს მოუწიათ მრავალი წლის განმავლობაში აქტიური ბრძოლა ლ. მ-ის გარდაცვალების ფაქტზე სამართლის ძიებისათვის. ზემოხსენებული ფაქტობრივი გარემოებების მხედველობაში მიღებით, საკასაციო პალატა გონივრულად, ადეკვატურად და სამართლიანად მიიჩნევს მორალური ზიანის სახით მოსარჩელეთა სასარგებლოდ მოპასუხე საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროსათვის 25 000 (ოცდახუთი ათასი) ლარის დაკისრებას.

ყოველივე ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ ლ. მ-ისა და ც. ბ-ის საკასაციო საჩივარი არ უნდა დაკმაყოფილდეს, ხოლო საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს საკასაციო საჩივარი უნდა დაკმაყოფილდეს ნაწილობრივ, გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2019 წლის 11 დეკემბრის გადაწყვეტილება მორალური ზიანის ანაზღაურების ნაწილში და ამ ნაწილში მიღებულ იქნეს ახალი გადაწყვეტილება, რომლითაც ლ. მ-ისა და ც. ბ-ის სარჩელი მორალური ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნის ნაწილში უნდა დაკმაყოფილდეს ნაწილობრივ, კერძოდ, მოპასუხეს - საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს მოსარჩეეების - ლ. მ-ისა და ც. ბ-ის სასარგებლოდ უნდა დაეკისროს მორალური ზიანის სახით 25 000 (ოცდახუთი ათასი) ლარის ანაზღაურება; დანარჩენ ნაწილში უცვლელად უნდა დარჩეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2019 წლის 11 დეკემბრის გადაწყვეტილება.

ს ა რ ე ზ ო ლ უ ც ი ო ნ ა წ ი ლ ი :

საკასაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის პირველი მუხლის მე-2 ნაწილით, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 410-ე და 411-ე მუხლებით და

1. ლ. მ-ისა და ც. ბ-ის სავსაცხო საჩივარი არ დაკმაყოფილდეს;
2. საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს სავსაცხო საჩივარი დაკმაყოფილდეს ნაწილობრივ;
3. გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2019 წლის 11 დეკემბრის გადაწყვეტილება მორალური ზიანის ანაზღაურების ნაწილში და ამ ნაწილში მიღებულ იქნეს ახალი გადაწყვეტილება;
4. ლ. მ-ისა და ც. ბ-ის სარჩელი მორალური ზიანის ანაზღაურების თაობაზე დაკმაყოფილდეს ნაწილობრივ;
5. მოპასუხეს - საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს მოსარჩელების - ლ. მ-ისა და ც. ბ-ის სასარგებლოდ დაეკისროს მორალური ზიანის სახით 25 000 (ოცდახუთი ათასი) ლარის ანაზღაურება;
6. დანარჩენ ნაწილში თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2019 წლის 11 დეკემბრის გადაწყვეტილება დარჩეს უცვლელი;
7. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილება საბოლოოა და არ საჩივრდება.

თავმჯდომარე

მ. ვაჩაძე

მოსამართლეები:

გ. აბუსერიძე

ბ. სტურუა

[← უკან](#)[«წინა შემდეგი»](#)